

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWY DWÓR DO 2033 ROKU

Opracowanie:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w NOWYM DWORZE
przy współpracy Urzędu Gminy w NOWYM DWORZE
oraz
instytucji i organizacji społecznych z terenu gminy.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO- ANALITYCZNA	6
1. DEMOGRAFIA	10
2. SYTUACJA GOSPODARCZA	13
3. OBSZARY SPOŁECZNE WRAZ Z WNIOSKAMI I PROGNOZAMI ZMIAN	19
II CZĘŚĆ PROGRAMOWA	48
1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	49
2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII- HARMONOGRAM	54
3. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII	59
ZAKOŃCZENIE	61

WSTĘP

Proces zarządzania gminą powinien mieć charakter aktywny i być nastawiony na kreowanie przyszłości, być oparty na podejściu strategicznym. Analizy strategiczne pozwalają poznać potrzeby, zasoby i usługi społeczne oraz rozpoznać i ustalić niezbędne dla społeczności jej cele.

Podstawową funkcją strategii powinno być, z jednej strony dostarczanie podmiotom polityki społecznej oraz mieszkańcom informacji o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju infrastruktury społecznej, z drugiej strony – deklaracją i zobowiązaniem władz gminy, instytucji i organizacji do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań.

Zgodnie z zaleceniami legislacyjnymi, opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym (art. 16b. pkt 1 i 2 oraz art. 17.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004). Dnia 29 grudnia 2008 roku obowiązujący dotąd dokument Strategii został przyjęty przez Radę Gminy Nowy Dwór w drodze uchwały nr XV/105/08.

W grudniu 2021 roku koordynator Strategii GOPS w Nowym Dworze, w związku z koniecznością wypracowania nowej strategii podjął decyzję o rozpoczęciu prac nad nowym dokumentem, oddającym aktualną sytuację społeczną i potrzeby gminy: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowy Dwór do 2033 roku. Proces prac rozpoczęto od przygotowania harmonogramu i trybu prac nad Strategią, zatwierdzonego przez Wójta; przygotowano pisma diagnostyczne do organizacji i instytucji, badające potrzeby i zasoby społeczne; dokonano analizy danych i programów zastanych. Dane statystyczne oraz instytucjonalne były analizowane z uwzględnieniem okresu lat 2016-2020 (ostatnie na dzień 31.12.2020). Przegląd służył zebraniu informacji o tendencjach w poszczególnych obszarach.

Po uchwaleniu przez Radę Gminy dokument zostanie upowszechniony na stronie www oraz przesłany do wszystkich instytucji i organizacji uczestniczących w procesie prac.

O prezentowanym kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,

- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 o pomocy państwa w wychowaniu dzieci ,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Konstruując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych należało pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców gminy. Krytyczna analiza dokumentów programowych na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by wpisywać w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną. Dokonano więc analizy celów i kierunków działań w:

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako podstawowego dokumentu strategicznego polityki regionalnej państwa,
- Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku,
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2030 roku,
- Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do 2030 roku,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sokólskiego,
- Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych.

Podczas prac nad dokumentem wykorzystano dane i zapisy: raportów o stanie Gminy Nowy Dwór za lata 2019, 2020, danych z Banku Danych Lokalnych GUS, informacji ze strony gmina Nowy Dwór, a także Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej z lat 2016-2020. Dzięki refleksji nad powyższymi źródłami prezentowana Strategia uwzględnia wymiar krajowej, regionalnej i lokalnej polityki publicznej.

Strategia została przygotowana na okres do 2033 roku. Założony czas ma pozwolić na wprowadzenie zmian w instytucjach i społeczności w dłuższej perspektywie czasowej, wykorzystanie nowego okresu finansowania z EFS do niezbędnych usług, uaktualniania kierunków zadań i zapisów z programów gminnych, powiatowych, wojewódzkich oraz krajowych, planowanych do 2030 roku.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowy Dwór składa się z 2 części, wstępu i zakończenia. Przedstawiają one kolejno w części I- diagnozę sytuacji w gminie, wnioski, tendencje i prognozy zmian społecznych oraz w części II- misję i cele, harmonogram realizacji, sposoby zarządzania.

Opracowana strategia umożliwi wyłonienie głównych celów i kierunków polityki społecznej, podporządkuje działania doraźne działaniom długofalowym z wykorzystaniem silnych stron i szans rozwojowych, a kompensowanie słabych stron i zagrożeń.

Pozwoli na lepsze zagospodarowanie zasobów ludzkich, sprzętowych, obiektów, instytucji, środków finansowych oraz wiedzy.

Zwiększy szanse na pozyskanie dodatkowych, zewnętrznych źródeł finansowania dla poszczególnych działań polityki społecznej.

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

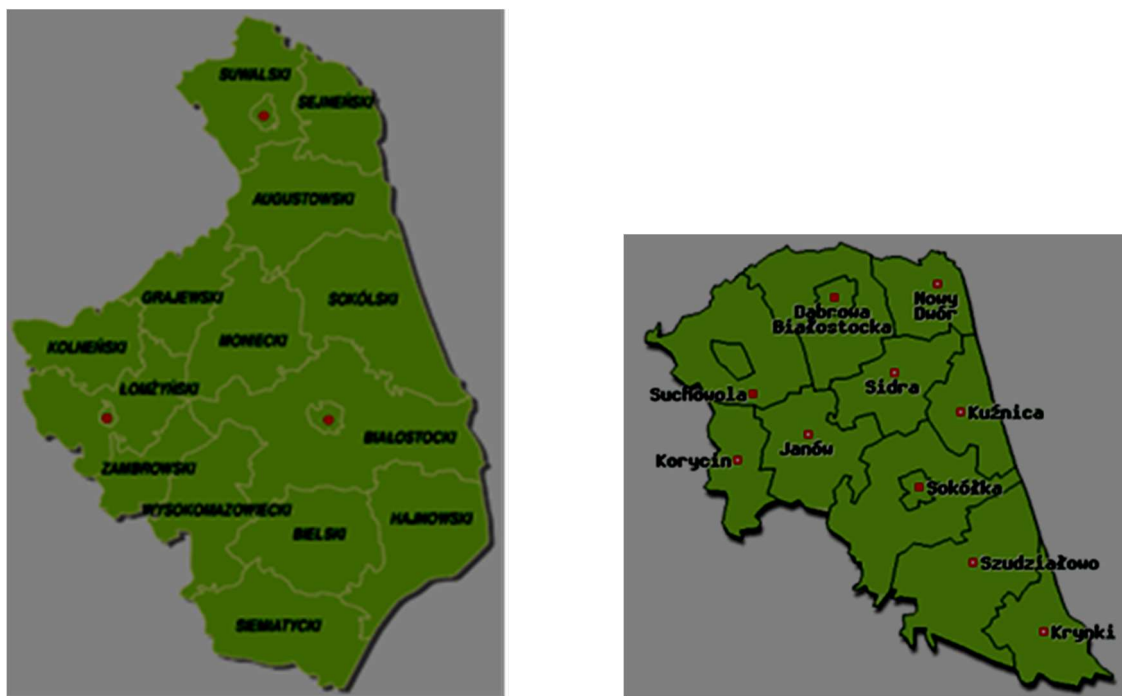
Gmina Nowy Dwór jest gminą wiejską położoną we wschodniej części województwa podlaskiego, w powiecie sokólskim, na północny – wschód od Sokółki w obrębie Zielonych Płuc Polski.

Siedzibą gminy jest miejscowość Nowy Dwór, leżący nad rzeką Biebrzą, która bierze swój początek w miejscowości Talki. Część gminy leży bezpośrednio w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Gmina graniczy:

- od północy z gminą Lipsk (powiat augustowski),
- od zachodu z gminą Dąbrowa Białostocka (powiat sokólski),
- od południa z gminą Sidra i Kuźnica Białostocka (powiat sokólski),
- od wschodu z Białorusią.

Rysunek 1: Umieszczenie gminy w województwie podlaskim i w powiecie sokólskim

Źródło: www.wrotapodlasia.pl

Obszar gminy zajmuje powierzchnię 121,13 km². Liczba ludności wg danych Urzędu Gminy na dzień 31.12.2020 r. wynosiła 2 649 osób, przy średniej gęstości zaludnienia 23 os/km². Jest to znacznie mniej niż 60 osób na 1 km² w województwie podlaskim i 33 osoby na km² w powiecie sokólskim. Ludność gminy stanowi 3,7% ludności powiatu, zaś powierzchnia 5,9 % powierzchni powiatu¹

¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowy_Dwor

Sieć osadniczą w gminie tworzy 20 sołectw:

Bobra Wielka

Chilmony - Kolonia

Grzebień - Kolonia

Bieniowce - Kolonia

Kudrawka

Butrymowce

Bieniowce

Plebanowce

Koniuszki

Jaginty

Dubaśno

Chworościany

Nowy Dwór II

Chorużowce

Nowy Dwór I

Chilmony

Synkowce

Sieruciwce

Rogacze

Ponarlica.

Miejscowości gminy są zróżnicowane. Wsie z największą liczbą mieszkańców, powyżej 200 osób to: Chilimony, Chorużowce, Dubaśno, Koniuszki.

Największą liczebnie miejscowością jest Nowy Dwór, będący ośrodkiem skupiającym funkcje administracyjne i usługowe, usługi handlu, oświaty, finansów, zdrowia, obsługi rolnictwa i obsługi komunikacyjnej. Funkcjonuje w nim szereg istotnych dla życia publicznego instytucji tj.: Szkoła Podstawowa z oddziałami przedszkolnymi, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Nowodworski Ośrodek Kultury, Gminny Ośrodek Zdrowia, placówka straży granicznej, urząd pocztowy, obiekty sakralne (kościół rzymsko-katolicki, cerkiew prawosławna i cmentarze), tereny sportowe (boisko).

Wszystkie pozostałe wsie pełnią funkcje rolnicze, z niewielkim programem usług podstawowych i obiektami rekreacyjno-wypoczynkowymi, jak np. Park w Bobrze Wielkiej. We wsiach: Dubaśno, Koniuszki, Plebanowce, istnieją świetlice wiejskie.

Podstawowym działem gospodarki gminy i głównym źródłem dochodów mieszkańców jest rolnictwo oparte o indywidualną własność gospodarstw. Struktura gruntów gminy Nowy Dwór to:

- grunty orne - 6570 ha, co stanowi 54,23 % ogółu powierzchni,
- sady - 65 ha, co stanowi 0,53 % ogółu powierzchni,

- łąki - 1350 ha, co stanowi 11,14 % ogółu powierzchni,
- pastwiska - 1293 ha, co stanowi 10,1 % ogółu powierzchni.

Pozostała powierzchnia to lasy i grunty leśne zajmujące 1936 ha (15,98 %) oraz zabudowy i nieużytki. Lasy prywatne na terenie gminy Nowy Dwór zajmują pow. 1046 ha. Lasy pełnią głównie funkcję gospodarczą, produkcji wysokiej klasy surowca drzewnego oraz funkcję wodno- i gleboochronną.

Główne zasoby surowcowe stanowią piaski i piaski z domieszką żwiru, eksploatowane są w okolicach Nowosiółek (piasek z domieszką żwiru i piasek zagliniony), Sopoćkowie (piasek drobny) i Ponarlicy (piasek drobny).

Obszar gminy Nowy Dwór stanowi północno – wschodnią część mezoregionu Wzgórz Sokólskich, który wchodzi w skład regionu Niziny Północno – Podlaskiej. Charakteryzuje się dużym urozmaicheniem form rzeźby terenu. Dominuje falista morena denną.

Nowy Dwór leży w dorzeczu Biebrzy, która płynie 22 km na terenie gminy, Sidry - 15 km, Nurka – 4 km. Poza naturalnymi ciekami wodnymi w miejscowości Bobra Wielka zlokalizowane są stawy rybne o powierzchni użytkowej 15 ha i zdolności retencyjnej ok. 6 tys. m³.

Gmina leży bezpośrednio w otulinie cennego obiektu przyrodniczego, jakim jest Biebrzański Park Narodowy, grunty parku położone są na obszarze 171 ha. Stanowi on jedyny w tej części kontynentu naturalny obszar bagienny. Tak duży i unikatowy naturalny kompleks torfowisk położony nad malowniczo meandrującą rzeką posiada nadzwyczajne walory krajobrazowe.

Dolina Biebrzy zasilana jest zarówno wodami powierzchniowymi, jak też wodami podziemnymi, naporowymi z dna Doliny oraz wypływającymi z rozciętych warstw wodonośnych wysocznym morenowych otaczających Dolinę. Wody podziemne służą głównie zaspokajaniu potrzeb komunalnych i przemysłowych.

Rysunek 2: Gmina Nowy Dwór

Źródło: <https://pl.wikipedia.org>

Na terenie gminy dominują gleby rdzawe i bielcowe wykształcone z piasków gliniastych, słabo gliniastych i luźnych. Gleby organiczne występują głównie w dolinie Biebrzy.

Gmina posiada stosunkowo słabe gleby, zdecydowanie większość występuje w klasach bonitacyjnych IV b, V i VI. Dobre gleby, zaliczane do klas bonitacyjnych IIIa, IIIb, IV b zajmują jedynie obszar około 23 % powierzchni gruntów ornych gminy, w obrębie wsi Bobra Wielka.

W gminie Nowy Dwór w 2020 roku funkcjonowało 978 gospodarstw rolnych.

Ze względu na strukturę użytkowania gruntów, przyszłość gminy w dalszym ciągu wiąże się z rozwojem rolnictwa. Z drugiej strony coraz większe znaczenie będzie miał rozwój funkcji usługowych, produkcyjnych i rekreacyjnych, związanych z potrzebami społecznymi.

Z uwagi na położenie geograficzne i administracyjne oraz sposób zagospodarowania, a także strukturę gospodarczą gminy Nowy Dwór, na jej terenie znajduje się system komunikacyjny, który stanowi sieć dróg publicznych, głównie gminnych i powiatowych oraz wojewódzka.

W granicach administracyjnych gminy znajduje się ok. 810 km dróg, w tym:

droga wojewódzka o długości 11,92 km, nr 670 Osowiec - Dąbrowa Białostocka - Nowy Dwór - granica państwa

drogi powiatowe o łącznej długości 52,97 km, umożliwiając połączenie miejscowości z ośrodkiem gminnym - Nowy Dwór i powiatowym – Sokółka oraz z Dąbrową Białostocką – siedzibą sąsiedniego powiatu.

drogi gminne, o łącznej długości 42,28 km,

drogi dojazdowe do pól i zagrod o łącznej długości około 700 km.

Drogi gminne służą do połączeń między wsiami z rozłogami łąk i terenami niezabudowanymi, najczęściej posiadają nawierzchnię nieutwardzoną, z nieuporządkowanym odwodnieniem. Większość wymaga remontów i przebudowy².

W 2020 roku w gminie Nowy Dwór oddano do użytku 3 mieszkania. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Nowy Dwór to 1 036 nieruchomości.

Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Nowy Dwór to 5,67 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa podlaskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce.

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 75,00% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 59,27% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 56,95% mieszkań posiada łazienkę, 40,06% korzysta z centralnego ogrzewania, a 0,00% z gazu sieciowego³.

² Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Nowy Dwór na lata 2016-2020

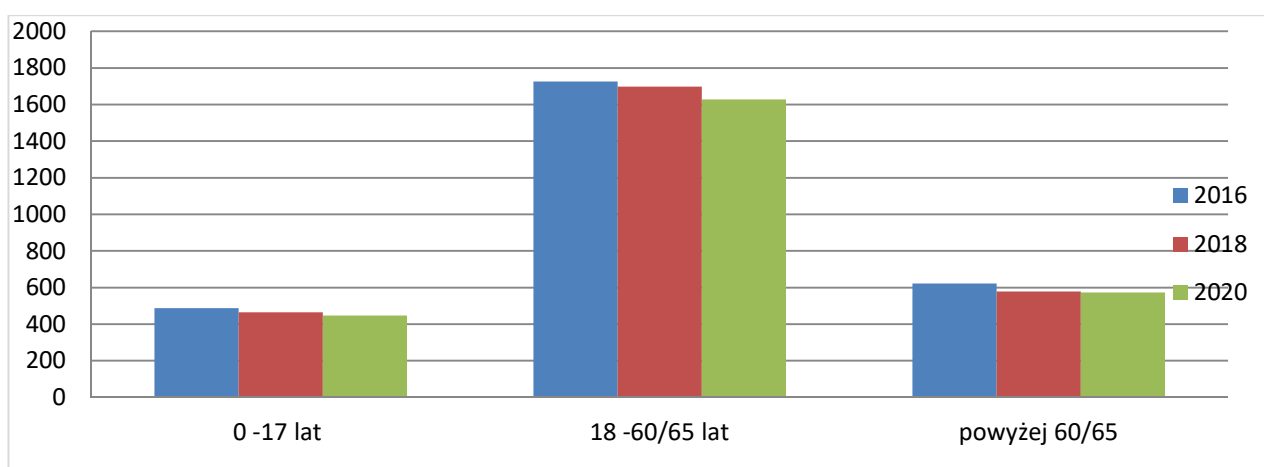
³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowy_Dwor#nieruchomosci

1. DEMOGRAFIA

Liczba stałych mieszkańców gminy, wg stanu na dzień 31.12.2020 r. wynosiła 2 649 osób (dane USC Nowy Dwór). W stosunku do roku 2016 liczba osób zmniejszyła się o 189. W strukturze ludności gminy dostrzegalna jest niewielka przewaga mężczyzn 50,4% nad kobietami 49,6% w ogólnej liczbie mieszkańców.

Średni wiek mieszkańców wynosi 43,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski⁴.

Wykres 1: Ludność gminy Nowy Dwór w latach 2016, 2018, 2020

Dane: Urząd Gminy w Nowym Dworze, USC

Tabela 1: Demografia w wybranych latach

Dane z roku:	Wiek: 0-17 lat	Wiek: 18-60/65 lat	Wiek: powyżej 60/65 lat	Razem
2016	488	1727	623	2838
2018	464	1699	579	2742
2020	447	1629	573	2649
Tendencja	Spadek o 41	Spadek o 98	Spadek o 50	Spadek o 189 osób

Dane: Urząd Gminy w Nowym Dworze, USC

⁴ [https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowy Dwór](https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowy_Dwór)

Największy spadek liczby ludności gminy odnotowano w grupie wieku produkcyjnego.

Wśród mieszkańców w 2020 roku grupę 16,8 % - czyli 447 osób stanowiły dzieci i młodzież. W wieku produkcyjnym gminę zamieszkiwało 1 629 osoby, co stanowiło 61,5% oraz 573 osoby – 21,6% w wieku poprodukcyjnym. W odniesieniu do ogólnopolskiej tendencji, znacznego powiększania się grupy osób w wieku senioralnym, **gmina Nowy Dwór w latach 2016-2020 wykazuje tendencje utrzymania wysokiej liczby seniorów w stosunku do ogółu mieszkańców.**

Grupa seniorów, z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego wymaga dostosowania do jej potrzeb odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wysoka liczba osób starszych w populacji przyczynia się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie **prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 r. życia.** Proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

Samorząd Gminy podejmuje działania w odpowiedzi na potrzeby mieszkańców. Współfinansował w latach 2016-2018 z Caritas Archidiecezji Białostockiej stację opieki, usługi pielęgniarki dla osób przewlekle chorych. Wspiera inicjatywy Nowodworskiego Ośrodka Kultury, Stowarzyszenia - Koła Gospodyń Wiejskich „Nove Dworzanki”, udostępnia pomieszczenia dla działań na rzecz grup wiekowych, formalnych i nieformalnych zespołów czy inicjatyw. Do rodzin z dziećmi, osób starszych były też kierowane programy celowe Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej – jak asystent osoby z niepełnosprawnościami, programy żywnościowe FEAD, dodatki osłonowe energetyczne i mieszkaniowe, pomoc stypendialna dla uczniów. Gmina współfinansuje też pobyty mieszkańców w domu pomocy społecznej i dzieci w pieczy zastępczej.

Zgodnie z założeniami, przewidywane są w Polsce⁵ największe zmiany w natężeniu zgonów wśród mężczyzn w wieku 40-64 lata, wśród kobiet w wieku 50-59 oraz w najmłodszych rocznikach wieku.

Prognozowane przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wzrośnie od poziomu do 77,1 w 2035, zaś kobiet do 82,9 w 2035 r. Nadal będzie utrzymywać się nadumieralność mężczyzn, jednak jej skala będzie znacznie mniejsza.

Na podstawie danych statystyki ruchu naturalnego ludności, prowadzonego przez Urząd Gminy w Nowym Dworze można zaobserwować, że na przestrzeni lat 2016-2020 wg tabeli 2:

- gmina odnotowuje wysoki, ujemny przyrost naturalny,
- saldo migracji ma tendencję ujemną,
- utrzymuje się liczba urodzeń dzieci.

---

⁵ Prognoza ludności Polski, GUS, 2008-2035

Tabela 2: Ruch naturalny ludności w gminie w latach 2016-2020

Rok	2016 r.	2018 r.	2020 r.
Ilość zawartych rozwodów	0	0	0
Ilość zawartych małżeństw	9	5	6
Ilość zgonów	39	55	51
Ilość urodzeń	26	23	25
Przyrost naturalny	-13	-32	-26
Migracja (saldo)	-17	-39	-21

Dane: Urząd Gminy w Nowym Dworze, USC

Mieszkańcy gminy Nowy Dwór zawarli w 2020 roku 6 małżeństw. Jest to mniej od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski.

30,4% mieszkańców gminy Nowy Dwór jest stanu wolnego,
52,9% żyje w małżeństwie, 3,1% mieszkańców jest po rozwodzie,
a 11,5% to wdowy/wdowcy.

Gmina Nowy Dwór ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -26. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -13,16 na 1000 mieszkańców gminy Nowy Dwór. W 2020 roku urodziło się 25 dzieci, w tym 47,1% dziewczynek i 52,9% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 492 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,50 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju⁶.

W 2020 roku zarejestrowano 21 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 42 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Nowy Dwór -21.

Analiza gminnych danych demograficznych i ruchu ludności powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w celach strategicznych i działaniach samorządu lokalnego, sprzyjających zarówno polityce prorodzinnej, jak i aktywności senioralnej.

⁶ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowy_Dwor#dane-demograficzne

2. SYTUACJA GOSPODARCZA

Teren, na którym położona jest gmina Nowy Dwór stanowi atrakcyjny obszar pod względem turystycznym. Walory wynikają z budowy geologicznej terenu, interesującego krajobrazu wysoczyzn, poprzecinanej rzekami, bliskością Biebrzańskiego Parku Narodowego. Największymi atutami gminy są: czyste środowisko przyrodnicze, korzystne uwarunkowania do rozwoju rolnictwa tradycyjnego, agroturystyki i rolnictwa okołoeologicznego.

Duża ilość terenów zielonych oraz brak uprzemysłowionych są ciekawą ofertą dla turystów poszukujących ciszy i wiejskiego klimatu, którzy znajdą tu wspaniałe miejsca do rekreacji i odpoczynku.

Pomimo potencjału turystycznego posiadanego przez gminę, ludność trudni się głównie rolnictwem i drobnymi usługami. Ze względu na strukturę użytkowania gruntów, przyszłość gminy w dalszym ciągu wiąże się z rozwojem rolnictwa. Z drugiej strony coraz większe znaczenie będzie miał rozwój funkcji usługowych, produkcyjnych i rekreacyjnych.

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Nowy Dwór zmienia się. Ograniczana jest powierzchnia użytków rolnych na rzecz gruntów pozostałych.

Na terenie gminy w 2020 roku funkcjonowało 978 gospodarstw rolnych, a 34 % z nich (333) stanowiły małe gospodarstwa do 5 ha, średnie od 5-15 stanowiły 43%, a duże pow. 15ha najmniejszą liczbę- 222, co stanowi 22,7% wszystkich gospodarstw.

Ilość małych gospodarstw rolnych wzrasta na przestrzeni lat. Rolnictwo jest podstawowym źródłem utrzymania ludności gminy. **Podstawową formą własności użytków rolnych, jest gospodarka indywidualna.**

Tabela 3: Liczba gospodarstw rolnych w gminie w 2020 roku

Lp.	Zakres powierzchni	Ilość gospodarstw 2016	Ilość gospodarstw 2018	Ilość gospodarstw 2020
1	1,0-1,4999	68	68	69
2	1,5-1,9999	61	60	63
3	2,0-2,9999	89	85	91
4	3,0-4,9999	104	104	110
		322	317	333
5	5,0-6,9999	103	105	103
6	7,0-9,9999	137	129	125
7	10,0-14,9999	207	201	195
		447	435	423
8	15,0-19,9999	107	106	112

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWY DWÓR DO 2033 ROKU

9	20,0-29,9999	74	76	76
10	30,0-49,9999	39	39	34
220		221	222	
Razem		989	973	978

Dane: Urząd Gminy w Nowym Dworze

Gospodarstwa z poszczególnych miejscowości specjalizują się w produkcji mleka, w pozostałych gospodarstwach dominują uprawy roślinne.

Na dochody uzyskiwane z produkcji płodów rolnych wpływ ma także rodzaj upraw. Niestety słabe gleby ograniczają uzyskiwanie wysokich dochodów z produkcji bardziej opłacalnych zbóż. Dlatego w strukturze zasiewów dominuje żyto, które zajmuje łącznie 47,4%, pszenica zaś zasiewana jest na 9,1%.

Trzoda chlewna jest najbardziej liczną w gminie Nowy Dwór, następną pozycję zajmuje bydło, z czego połowa to krowy mleczne. Pozostałe zwierzęta takie jak: owce, kozy, króliki, drób odgrywają marginalne znaczenie dla wysokości uzyskiwanych dochodów

Odbiór mleka odbywa się poprzez sieć zlewni zlokalizowanych w Butrymowcach, Chorążowcach, Dubaźnie, Nowym Dworze, a następnie dowożonych do mleczarni SM Mlekovita w Grajewie. Występują jeszcze specjalizacje pojedyncze przy produkcji innych płodów rolnych w miejscowościach Chilmony, Chworościany, Dubaśno i Koniuszki.

Wyposażenie gospodarstw rolnych w maszyny i urządzenia nie jest wystarczająca jednak gospodarstwa rolne są systematycznie modernizowane, dzięki modernizacjom i dofinansowaniu z funduszy unijnych, w tym tzw. dopłat bezpośrednich.

Poza sektorem rolniczym i publicznym mieszkańcy gminy zajmują się usługami budowlanymi, wykończeniowymi, działalnością usługową wspomagającą produkcję roślinną, transportem drogowym towarów, sprzedażą maszyn i urządzeń rolniczych, działalnością usługową.

W 2020 roku na terenie gminy Nowy Dwór funkcjonowało **978 indywidualnych gospodarstw rolnych oraz 81 podmiotów publicznych i prywatnych**. Zgodnie z danymi udostępnionymi w Bazie Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego na obszarze gminy zarejestrowanych było:

Tabela 4: Przedsiębiorczość w gminie

Liczba podmiotów działających w roku	2016	2018	2020
Podmioty zarejestrowane ogółem	74	75	81
Sektor publiczny	8	6	6
Sektor prywatny – ogółem, w tym:	66	68	75

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWY DWÓR DO 2033 ROKU

spółki	1	3	4
osoby fizyczne	42	48	52
spółdzielnie	2	1	0
stowarzyszenia i organizacje pozarządowe	9	9	10
podmioty nowo zarejestrowane	2	7	7

Dane: Bank danych lokalnych GUS

Na podstawie analizy danych z tabeli 4 można stwierdzić, że na przestrzeni lat 2016-2020 dynamika **działalności przedsiębiorczej była wzrostowa**.

W roku 2020 na terenie gminy Nowy Dwór wśród 81 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, 75 stanowił sektor prywatny (w tym 52 osoby fizyczne, które prowadziły działalność).

Obserwuje się stały trend w zakładaniu nowych działalności gospodarczych, w roku 2018 i 2020 **zarejestrowano po 7 nowych podmiotów**.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (78) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. Tylko 3 podmioty zatrudniały więcej niż 10 osób.

4,9% (4) podmioty deklarowały jako swój rodzaj działalności rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,

33,3% (27) przemysł i budownictwo,

61,7% (50) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Nowy Dwór najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są budownictwo (42.3%) oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (19.2%).

W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Nowy Dwór wynosiło 4 528,86 PLN, co odpowiada 82.00% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Nowy Dwór 61 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 8 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -53⁷.

Analiza lokalnego rynku pracy dotyczy również osób pozostających bez pracy. Została przeprowadzona na podstawie danych o liczbie bezrobotnych i strukturze bezrobocia, udostępnianych przez Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce.

Na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy występuje duże przestrzenne zróżnicowanie poziomu bezrobocia; 37% pozostających bez pracy zamieszkuje miasto i gminę Sokółka, a pozostałe

⁷ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowy_Dwor#dane

63 % stanowią mieszkańcy 9 gmin powiatu. **Z ogólnej liczby 2 928 zarejestrowanych bezrobotnych na dzień 31.12.2020 przez PUP w – 151 osób** (5,1% spośród wszystkich w powiecie) to osoby zamieszkałe na terenie gminy Nowy Dwór. Największa liczba osób bezrobotnych jest w trzech miejskich ośrodkach powiatu tj. m i gm. Sokółka, m i gm. Dąbrowa Białostocka i m i gm. Suchowola.

Stopa bezrobocia w powiecie sokólskim w latach 2016-2020 spadała i oscylowała od 15,0% (2015 r.) do 10,5% (2020 r.)

Bezrobocie z 4 543 osób w 2015 r zmniejszyło się o 40 % w przeciągu 5 lat, to jest spadło do 2 928 osób w 2020 roku.

Spadek nie dotyczył gminy Nowy Dwór, gdzie od 2016 roku zarejestrowanych było ok. 150 osób bezrobotnych.

Bezrobocie rejestrowane w gminie Nowy Dwór wynosiło w 2020 roku 9,2% ogółu mieszkańców. Było to mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego w powiecie sokólskim 10,5 %, ale niestety więcej od wskaźnika dla województwa podlaskiego 7,6 %, a także od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski – 6,1%.

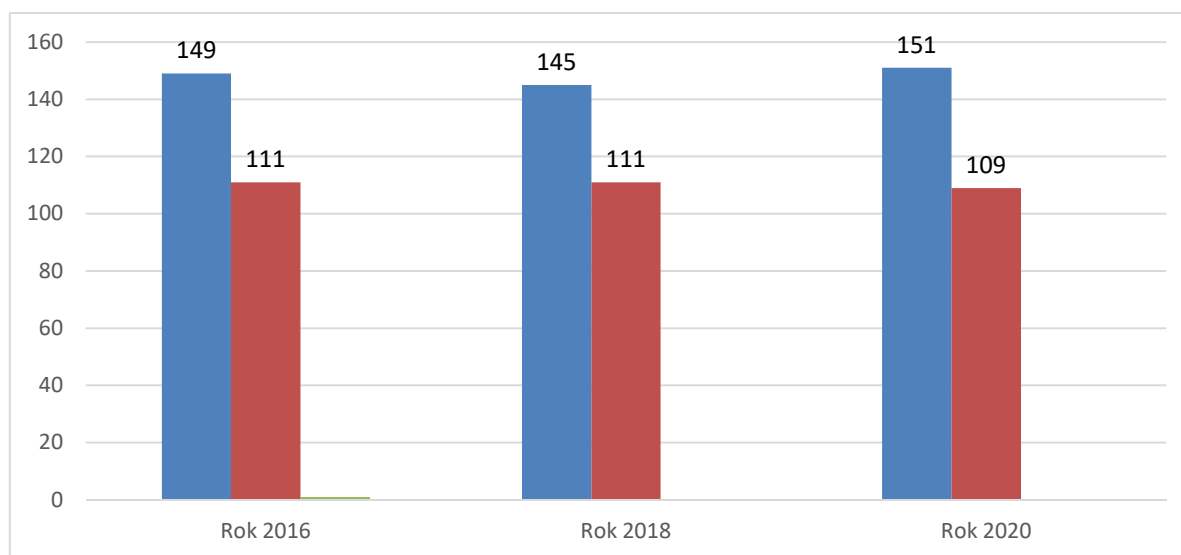
Liczba osób bezrobotnych w gminie Nowy Dwór w latach 2016– 2020 wynosiła:

w roku 2016- 8,6 %, było to 149 osób, w tym 52 kobiety,

w roku 2018- 8,5 %, było to 145 osób, w tym 50 kobiet,

w roku 2020 – 9,2 %, było to 151 osób, w tym 56 kobiet.

Wykres 2: Struktura długotrwale bezrobotnych w gminie Nowy Dwór w latach 2016-2020

Dane: PUP w Sokółce

Jedną z najbardziej niekorzystnych cech bezrobocia jest długi czas pozostawania bez pracy. Na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, że na koniec grudnia 2020 roku dla obszaru gminy **zarejestrowanych od długiego czasu było 109 osób, czyli 71 % bezrobotnych.** Długotrwałość

pozostawania bez pracy to okres 12 miesięcy bez podjęcia zatrudnienia. **Jedynie 16 osób zarejestrowanych jako bezrobotne miało prawa do zasiłku.**

Taka sytuacja niesie ze sobą zagrożenie dla życia społecznego dla osób, które doświadczają ubóstwa. Brak środków do życia wynikające z długotrwałego bezrobocia przyczynia się do pojawienia bezradności wyuczonej, kiedy to osoby bezrobotne zaczynają zarówno pod względem ich emocji (przestają wierzyć w zmianę sytuacji), wiedzy (zaprzestają poszukiwania informacji dotyczących ofert pracy) i działań (nie uczestniczą w spotkaniach specjalnie dla nich zorganizowanych) nie widzieć sensu w staraniach się o pracę, we własnej aktywizacji na rynku pracy. Występuje też często niechęć do podejmowania szkoleń, udziału w kursach mających na celu przekwalifikowanie zawodowe.

Z danych wynika, że wśród osób rejestrujących się do PUP w Sokółce (Informacja o rynku pracy na dzień 31.12.2020) były grupy osób w sytuacji szczególnej na rynku pracy. Analizując dane powiatu wg stanu na koniec grudnia 2020 r. należy stwierdzić, że zdecydowanie największą grupę wśród wszystkich zarejestrowanych osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły osoby powyżej 50 roku życia – 818 osób (27,9%) oraz osoby do 30 roku życia – 773 osoby (26,4%). Wśród osób do 30 roku życia 398 to osoby młode, które nie ukończyły 25 lat.

W rejestrze urzędu było 405 osób, które posiadały co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia i 4 osoby, które posiadały co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia.

Zarejestrowanych osób bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej było 357, zaś osób niepełnosprawnych - 127.

W ramach działań na rzecz osób bezrobotnych **GOPS w Nowym Dworze** informował osoby bezrobotne, korzystające z pomocy społecznej, o możliwości udziału w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, ale także o rekrutacjach do szkół zaocznych, kursach, szkoleniach, projektach kierowanych do osób niepełnosprawnych, a w razie potrzeby pomagał przy rekrutacji zainteresowanych szkoleniami.

W odpowiedzi na poszukiwanie rozwiązań skierowanych do grup szczególnych, Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce, realizował wiele programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji lokalnego rynku pracy⁸, w tym:

- Projekt pt.: „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie sokólskim” współfinansowany przez Unię Europejską, skierowany do: osób młodych w wieku 18-29 lat bez pracy, w tym z niepełnosprawnościami, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sokółce jako bezrobotne, w szczególności należących do tzw. młodzieży NEET (czyli zgodnie z definicją przyjętą w POWER 2014-2020 nie uczestniczące w kształceniu i szkoleniu).

⁸ <https://sokolka.praca.gov.pl/>

- Program staży w placówkach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowany z rezerwy Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.
- Projekt „Klucz do zmian”. Beneficjentami projektu były osoby w wieku 30 lat i więcej (tj. od dnia 30 urodzin) pozostające poza rynkiem pracy, tj. zarejestrowane jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sokółce, w tym: osoby długotrwale bezrobotne, osoby w wieku 50 lat i więcej, osoby niepełnosprawne, o niskich kwalifikacjach, kobiety,
- oraz wiele innych: Praca się opłaca, Dłużnicy, Bez barier, Grunt to praca.

Realizowano też szkolenia celowane, prace interwencyjne i inne instrumenty rynku pracy.

Tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy jest jednym z ważnych warunków efektywnego rozwoju społeczno- gospodarczego.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN SYTUACJI GOSPODARCZEJ:

- Na przestrzeni lat 2016-2020 dynamika przedsiębiorczości gminnej miała charakter wzrostowy (w 2016 było w gminie 74, w 2019- 81 zarejestrowanych podmiotów), co wskazuje na dobre warunki lokalne i zarządzanie w sferze gospodarczej.
- Utrzymuje się liczba średnich 5-15 ha i dużych pow. 15ha gospodarstw rolnych. Należy wzmocnić tendencje sprzyjające zintensyfikowanemu rolnictwu i dbaniu o stan środowiska naturalnego we współpracy z sołectwami, rolnikami. Wykorzystać kolejny okres finansowania z EU.
- Na terenie gminy Nowy Dwór występuje stały poziom bezrobocia rejestrowanego. W roku 2020 osoby bezrobotne stanowiły 9,2 % ludności w wieku produkcyjnym, czyli 151 osób.
- Należy poszukiwać efektywnych rozwiązań wobec osób z grup ryzyka na rynku pracy; bez kwalifikacji, osób młodych do 30 roku życia oraz powyżej 50 lat. Utrzymać współpracę z PUP i instytucjami działającymi w obszarze rynku pracy, ekonomii społecznej; realizację projektów i przedsięwzięć. Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni długotrwale, ich liczba stanowiła w roku 2020 aż 71 % wśród ogółu bezrobotnych w gminie.
- Ważne są działania długofalowe, nastawione na tworzenie nowych miejsc pracy, warunków sprzyjających rozwojowi rolnictwa, turystyki, usług, podmiotów ekonomii społecznej i aktywnej integracji. Wszystkie działania sprzyjałyby powstaniu większej liczbie zakładów pracy.

3. OBSZARY SPOŁECZNE WRAZ Z WNIOSKAMI I PROGNOZAMI ZMIAN

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe. W każdym z prezentowanych poniżej obszarów diagnostycznych umieszczono informację o tych właśnie instytucjach. Taki opis stanowi prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, jak i infrastruktury oraz kapitału społecznego. Infrastruktura społeczna obejmuje zadania z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, niezbędne do funkcjonowania lokalnej społeczności.

EDUKACJA

W gminie Nowy Dwór w roku szkolnym 2020/2021 edukacja odbywała się w **Szkole Podstawowej w Nowym Dworze**, gdzie nauką objętych było 198 dzieci w wieku szkoły podstawowej i 45 dzieci w oddziałach przedszkolnych. Przy Szkole działała świetlica dla dzieci i młodzieży, zapewniająca opiekę osobom dojeżdżającym i/lub dzieciom rodziców pracujących.

W latach 2016-2020 gmina nie oferowała młodym rodzicom możliwości oddania pod fachową opiekę dzieci w wieku poniżej 3 lat, to jest miejsc w żłobkach czy punktach malucha.

Po wprowadzeniu zmian w systemie edukacji we wrześniu 2017, prawo oświatowe zmieniło strukturę polskich szkół. Zmiany objęły wszystkie szczeble edukacyjne - od szkół podstawowych po szkoły ponadpodstawowe. W tych pierwszych nauka wydłużona została do ośmiu lat, stąd w gminie funkcjonuje jedna szkoła podstawowa ośmioletnia. Liczba dzieci w SP również uległa zmianie.

Tabela 5 wskazuje niewielki **spadek liczby dzieci w Szkole Podstawowej**

Tabela 5: Liczba dzieci objętych edukacją w gminie w latach 2016-2020

Rok szkolny	2016/2017		2018/2019		2020/2021	
	Liczba dzieci	dowożonych	Liczba dzieci	dowożonych	Liczba dzieci	dowożonych
W szkole podstawowej	208	155	199	139	198	131
W oddz. przedszkolnych	27	21	37	20	45	17
Razem	235	176 74,8 %	236	159 67,3 %	243	148 60,9 %

Dane : Dane własne SP w Nowym Dworze

W kontekście liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego na terenie gminy, dostrzegalny jest wzrost. W roku szkolnym 2016/2017 z wychowania przedszkolnego korzystało 27 dzieci (21 dojeżdżała), a w roku 2020/2021 liczba ta wynosiła 45osoby (w tym 17 dojeżdżających).

W demografii gminy liczba urodzeń jest stabilna: w roku 2016 przyszło na świat 26 dzieci, a w roku 2020 – 25 dzieci. **Wzrastająca liczba dzieci przedszkolnych, to możliwy wzrost świadomości rodziców oraz zwiększona dostępność miejsc w oddziałach przedszkolnych.** Pobyt w przedszkolu dobrze rokuje na przyszłą edukację, wcześniejsze rozpoczęcie nauki ma wpływ na późniejsze wyniki egzaminacyjne, a także na lepszą socjalizację dzieci.

Szkoła Podstawowa w Nowym Dworze, poza kadrą nauczycielską w roku szkolnym 2020/2021 zatrudniała pedagoga oraz logopedę, nauczyciela doradztwa zawodowego, terapeutów. Wsparcie to jest niezbędne w związku z liczbą dzieci z orzeczeniami, z niepełnosprawnością (12 osób) oraz wymagających dodatkowych zajęć rewalidacyjnych czy korekcyjno-kompensacyjnych. Proponowano też podopiecznym w roku 2020/2021 zajęcia w 4 kołach zainteresowań oraz realizowało wiele programów uzupełniających atrakcyjność kształcenia i zapewniających współpracę z rodzicami.

Zajęcia organizowane są w różnorodnych formach, głównie po lekcjach lub przed lekcjami.

Obok podstawowych zadań edukacyjnych Szkoła Podstawowa w Nowym Dworze wypełnia też funkcje opiekuńcze oraz zapewnia aktywność fizyczną i rekreację na placach zabaw i boiskach, wyrównuje braki w umiejętnościach i wiadomościach uczniów, uwzględnia potrzeby uczniów zdolnych oraz uczniów wymagających wsparcia w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych.

Ponadto nauczyciele prowadzili zajęcia dodatkowe, między innymi:

- koła przedmiotowe (informatyczne, artystyczne, historyczne),
- Klub miłośników książki i Biblioteki,
- zajęcia sportowe,
- projekty edukacyjne: jak np.: 100 pomysłów na obchody 100-lecia niepodległości,
- koła kształtujące postawy prospołeczne (innowacje pedagogiczne: Podziel się sercem),
- innowacje programowe – jak np. Bobra Wielka by czas nie zaćmił pamięci,
- projekty ekologiczne, jak np. Mali Przyrodnicy, Moje miasto bez elektrośmieci,
- organizacje kształtujące postawy prospołeczne (Samorząd Uczniowski, harcerstwo).

Szkoła posiada bibliotekę, w tym cyfrową. Integralną część biblioteki stanowi czytelnia oraz czterostanowiskowy dostęp uczniów do multimediów.

W celu wsparcia specjalistycznego dla uczniów, nauczyciele podnoszą swoje kwalifikacje w ramach studiów podyplomowych i certyfikowanych szkoleń. W roku szkolnym 2020/2021

nauczycieli wzięli udział w 50 kursach i innych formach doskonalenia, szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych.

Rodzice i opiekunowie dzieci uczęszczających do Szkoły Podstawowej i oddziałów przedszkolnych angażują się w wiele działań, uczestniczą rocznie w 4-5 organizowanych dla nich warsztatach edukacyjnych. W Szkole funkcjonowała Rada Rodziców.

Urząd Gminy w Nowym Dworze, wspólnie z GOPS i SP w Nowym Dworze prowadzą różne formy wspierania uczniów i ich rodzin, są to :

- finansowanie ciepłych posiłków (w roku 2020 dla 62 dzieci),
- w ramach Rządowego programu „Darmowe podręczniki” zapewniony jest do dostęp do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych,
- dowożenie uczniów do placówek edukacyjnych na terenie gminy,
- dowożenie uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego do Ośrodka Szkolno - Wychowawczego w Sokółce.

Szkoła dysponuje salą gimnastyczną. Na powierzchnię terenów sportowych składają się też: boisko do piłki nożnej, boisko do piłki ręcznej, boisko do koszykówki, boisko do siatkówki, siłownia pod chmurką.

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programu Przeciwdziałania Narkomanii prowadzona jest profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia, w tym program profilaktyczny „Chronimy dzieci”.

WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU EDUKACJI:

- W latach 2016-2020 nastąpił niewielki spadek liczby uczniów w Szkole Podstawowej oraz wzrosła liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną.
- Konieczne jest przygotowanie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów, w tym w Internecie w celu minimalizacji zachowań przemocy i agresji.
- Placówki edukacyjne, wspólnie z UG wykazują zaangażowanie w działania wychowawcze i rozwojowe, innowacje pedagogiczne w pozyskiwanie zewnętrznych środków i projektów.
- Niezbędne jest utrzymanie zajęć pozalekcyjnych i ich dofinansowanie, wzbogacenie oferty zajęć (np. robotyka, taneczne, sportowe, koła przedmiotowe), gdyż gwarantuje to wyrównywanie szans rozwojowych oraz aktywny sposób spędzania czasu, alternatywny wobec cyfrowych wzorców.
- Niezbędne są środki finansowe z przeznaczeniem na dodatkowe zajęcia z dziećmi niepełnosprawnymi i potrzebującymi. Konieczne wsparcie kadry SP w Nowym Dworze w organizacji profesjonalnych szkoleń, warsztatów i spotkań ze specjalistami.

- Zauważalny jest wzrost liczby uczniów z dysfunkcjami, niepełnosprawnościami, co wymaga utrzymania kadry specjalistycznej w placówkach edukacyjnych i zapewnienia dostępności ich usług dla dzieci, młodzieży i rodziców.
- Należy wesprzeć placówki edukacyjne w rozwoju infrastruktury, w tym doposażeniu sal w pomoce dydaktyczne, rozwój pomieszczeń specjalistycznych, zakup monitorów interaktywnych, wymianie urządzeń multimedialnych.

KULTURA W GMINIE

Istotnym czynnikiem warunkującym aktywność kulturalną w gminie jest dobrze funkcjonujący **Nowodworski Ośrodek Kultury**. W skład infrastruktury NOK wchodziły w latach 2016-2020 wchodziły;

- Gminny Ośrodek Kultury,
- Biblioteka Publiczna w Nowym Dworze,
- 3 świetlice wiejskie .

Świetlice wiejskie w miejscowościach Dubaśno, Koniuszki, Plebanowce, stanowią „centrum wsi”, w których prowadzona jest działalność kulturalna i edukacyjna na rzecz mieszkańców. W świetlicach skupia się lokalna społeczność – starsi i młodszy mieszkańcy miejscowości. Mieszkańcy cyklicznie organizują w świetlicach imprezy okolicznościowe np. Dzień Kobiet, Dzień Matki, rodzinne spotkania okolicznościowe, zebrania sołeckie, zebrania członków Ochotniczej Straży Pożarnej, szkolenia rolnicze, spotkania z przedstawicielami ODR, spotkania z funkcjonariuszami Policji np. w sprawie Krajowej Mapy Zagrożeń i innych związanych z bezpieczeństwem. W gminie prężnie działa **Stowarzyszenie - Koło Gospodyń Wiejskich „Nove Dworzanki”**, zrzeszające około 30 osób, promując społeczność i kulturę gminy wewnątrz i na zewnątrz.

Nowodworski Ośrodek Kultury jest samorządową instytucją kultury, której podstawowym zadaniem jest zaspokajanie potrzeb społeczeństwa gminy z uwzględnieniem działań w zakresie upowszechniania kultury narodowej i regionalnej, z udziałem szerokiego ogółu mieszkańców gminy i aktywnego ich uczestnictwa w życiu kulturalnym. W latach 2016-2020 NOK zatrudniał 2 pracowników, instruktorów podczas ferii, wakacji czy do określonych zajęć, wg potrzeb. Instytucja posiada sale widowiskową, w której znajduje się 60 standardowych miejsc dla widzów.

Przy NOK działa **4 Nowodworska Drużyna Harcerskiej Służby Granicznej „Złote lwy”**.

Nadrzędnym celem Ośrodka Kultury jest stworzenie mieszkańcom gminy możliwości korzystania z różnych form życia kulturalnego. W swojej ofercie programowej NOK oferuje działania, które służą integracji społeczeństwa i adresowane są dla jak najszerzej liczby mieszkańców poprzez uwzględnienie ich oczekiwań.

W ramach statutowej działalności NOK jest głównym organizatorem gminnych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, wykonuje scenografie i dekoracje w czasie obchodów świąt narodowych, organizuje mecze, konkursy plastyczne i wystawy twórczości. NOK służy pomocą w przygotowaniu wszelkich uroczystości.

Tabela 6: Działalność NOK w latach 2016, 2018, 2020

	2016	2018	2020
Grupy formalne i nieformalne	4 Nowodworska Drużyna Harcerskiej Służby Granicznej „Złote lwy”	4 Nowodworska Drużyna Harcerskiej Służby Granicznej „Złote lwy”	4 Nowodworska Drużyna Harcerskiej Służby Granicznej „Złote lwy” Stowarzyszenie - Koło Gospodyń Wiejskich „Nove Dworzanki”
Kalendarz najważniejszych wydarzeń	Zimowisko w Kuźnicy Białostockiej Ferie zimowe Przekazanie Światła Betlejemskiego wiernym parafii prawosławnej w Nowym Dworze. Wystawy rocznicowe Konkursy plastyczne, czytelnicze Czytanie bajek Dzień Myśli Braterskiej w Nowym Dworze Harcerska droga krzyżowa Dyskoteki Obchody Święta 3- Maja Wycieczka do Wakacje z książką Festyn „Dni Nowego Dworu” Biwak harcerski Łekcje biblioteczne Podsumowanie projektu „	Ferie zimowe Przekazanie Światła Betlejemskiego wiernym parafii prawosławnej w Nowym Dworze. Wystawy rocznicowe Konkursy plastyczne, czytelnicze Czytanie bajek Dzień Myśli Braterskiej w Nowym Dworze Harcerska droga krzyżowa Zgaduj –zgadula dla kl.III-5 osób. Harcerska droga krzyżowa Dyskoteki Obchody Święta 3- Maja Wycieczka do Wakacje z książką Festyn „Dni Nowego Dworu” Skontrum księgozbioru	Ze względu na panującą pandemię działalność w 2020 roku została ograniczona, nie organizowano imprez plenerowych. Konkursy czytelnicze i rysunkowe Wystawa fotograficzna „Szlakiem przydrożnych kapliczek” Wystawa Photo Groszek Łukasza Horeszko ”Zobacz Świat wokół siebie” Warsztaty dla Kobiet „Własne Ja” Wernisaż fotografii K. Kulik „Własne Ja”

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWY DWÓR DO 2033 ROKU

	<p>Zabytki Gminy Nowy Dwór</p> <p>Realizacja projektu „Gotowanie poszło w las”</p> <p>Mikołajki w Bibliotece ,</p> <p>Wigilia Drużyny Harcerskiej</p> <p>Uroczyste wniesienie Betlejemskiego Światła Pokoju na pasterkę w Kościele</p>	<p>biblioteki.</p> <p>100 rocznica odzyskania niepodległości</p> <p>Św. .Mikołaj Biskup z MIRY</p> <p>Mikołajki w Bibliotece ,</p> <p>Wigilia Drużyny Harcerskiej</p> <p>Uroczyste wniesienie Betlejemskiego Światła Pokoju na pasterkę w Kościele</p>	<p>Spotkania młodego pokolenia ze starszymi mieszkańcami Nowego Dworu</p> <p>Spotkania z archeologiem Lepianką z Muzeum Podlaskiego</p> <p>Obchody 100 Rocznicy Bitwy Niemeńskiej</p> <p>Spotkanie K. Gudel z dziećmi szkoły podstawowej w N-D.</p> <p>konkurs pisanie legendy „ Skąd się wziął lew na murze”</p> <p>„Szoa to zagłada” land. art, w parku nowodworskim, akcja upamiętniająca rocznicy zagłady żydów : Suchowola, Sztabin, Dabrowa Białostocka, Nowy Dwór</p> <p>Udekorowanie pierwszej choinki w parku w Nowym Dworze</p> <p>Nagranie filmiku do konkursu realizowanych projektów – wygrana w kategorii człowiek</p>
Inne działania	-	-	<p>Projekt pt. „Akademia kompetencji cyfrowych dla mieszkańców województw pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego”</p>

Dane własne: Nowodworski Ośrodek Kultury

Działalność Ośrodka ma swoje korzenie w bogatej historii gminy i regionu. Jest dostosowywana do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, na miarę istniejących zasobów kadrowych, finansowych i organizacyjnych. Stwarza możliwości edukacji artystycznej i rozwoju pasji oraz zainteresowań

mieszkańców. Stowarzyszenie KGW Nowe dworzanki promuje kulturę i gminę, bierz udział w wydarzeniach i konkurach lokalnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych.

Aktywizowane jest również środowisko dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez udział w festiwalach i konkursach.

Baza ośrodka jest wykorzystywana do organizacji:

- szkoleń,
- spotkań oraz pokazów,
- zajęć dla mieszkańców.

NOK współpracuje z Urzędem Gminy w Nowym Dworze przy promocji walorów turystycznych gminy, przy organizacji imprez i wydarzeń ze Szkoła Podstawową oraz innymi jednostkami kulturalnymi z woj. podlaskiego.

Biblioteka Publiczna Gminy Nowy Dwór stara się być miejscem, odwiedzanym przez czytelników młodszych i starszych, zapewniając miejsce do czytania, korzystanie z materiałów na zajęcia.

Misją Biblioteki Publicznej jest tworzenie miejsca przyjaznego mieszkańcom, które posiada korzystne warunki dostępu do informacji, edukacji i kultury. Biblioteka Publiczna w Nowym Dworze to instytucja, która gromadzi, opracowuje i udostępnia księgozbiór zgodnie z potrzebami wszystkich czytelników zarówno dorosłych jak i dzieci oraz młodzieży. Dokumentuje wiedzę o gminie i regionie, a przede wszystkim chroni zbiory regionalne dla przyszłego pokolenia, w celu przekazania młodym informacji o tradycji i kulturze. Jej misją jest integracja społeczności lokalnej, dzięki przygotowywanej ofercie imprez kulturalnych organizowanych dla użytkowników.

Biblioteka zatrudniała w 2020 roku dwie osoby. Stan księgozbioru Bibliotek Publicznej w Nowym Dworze na 31 grudnia 2020 roku wynosił 11 860 woluminów. W 2020 roku zarejestrowano 201 czytelników⁹.

Biblioteka stale uzupełnia księgozbiór. W latach 2016-2020 Biblioteka zrealizowała dodatkowe działania w ramach NARODOWEGO PROGRAMU ROZWOJU CZYTELNICTWA na zakup nowości wydawniczych do bibliotek Publicznych.

Biblioteka oferuje czytelnikom nowości wydawnicze, literaturę piękną zagraniczną i polską dla dzieci, młodzieży i dorosłych, literaturę popularnonaukową z różnych dziedzin wiedzy, zbiory regionalne, literaturę obcojęzyczną, księgozbiór podręczny, lektury szkolne, opracowania lektur, książkę czytaną /e-booki/, książki z dużymi literami dla dzieci, prasę w formie papierowej i elektronicznej.

---

⁹ GUS Bank Danych Lokalnych, gmina Nowy Dwór, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

Biblioteka wdraża różnorodne formy kulturalne o charakterze imprez, wydarzeń oraz cykliczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych; organizuje spotkania autorskie, na których promowani są lokalni twórcy; włącza się do akcji „Narodowego Czytania”, lekcji bibliotecznych czy warsztatów.

Biblioteka posiada bezpłatny dostęp do Internetu i możliwość wydrukowania potrzebnych materiałów.

Gminna działalność kulturalna obejmowała również przedsięwzięcia wdrażane przez jednostki oświatowe, sołectwa, stowarzyszenia czy koła. W Szkole Podstawowej odbywały się imprezy o charakterze kulturalnym i patriotycznym. Ważnym elementem edukacji, historii, kultury, kształtowania poczucia tożsamości narodowej i regionalnej jest funkcjonująca **Szkolna Izba Regionalna**.

WNIOSKI I TENDENCJE ZMIAN W OBSZARZE KULTURY:

- NOK, Biblioteka Publiczna i świetlice wykazują inicjatywę w zewnętrznym pozyskiwaniu środków na działania kulturalne w gminie, w tym projekty patriotyczne i integracji międzypokoleniowej.
- Wskazane jest uzupełnianie wyposażenia pracowni i infrastruktury NOK, Biblioteki i świetlic w celu profesjonalnego działania i możliwości wzbogacania oferty kulturalnej i poprawy dostępności miejsc i obiektów kulturalnych dla mieszkańców.
- NOK stara się odpowiadać na potrzeby wszystkich grup społecznych gminy - rozwijając swoją działalność stałą i dodatkową. Wzmocnienia wymagają nakłady kadrowe i finansowe, które zapewnią odbudowę społecznego ruchu na rzecz kultury.
- Konieczne jest stworzenie propozycji atrakcyjnej oferty kulturalnej, w której młodzież i osoby starsze, nie tylko mogłyby uczestniczyć, ale którą mogłyby współtworzyć. Zabezpieczenia wymaga dostęp do instruktorów zajęć z dziećmi i młodzieżą.
- Wzrastający odsetek populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje w przyszłości wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego. Stąd też należy zaplanować oddziaływania skierowane do grupy osób starszych, w tym samotnych, zadbać o miejsca do aktywnego wypoczynku seniorów oraz usług profilaktyki zdrowotnej.
- Ważne jest zwiększenie liczby działań animacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych skierowanych do osób starszych.
- Należy rozpocząć wprowadzanie elektronicznego dostępu do biblioteki (dostęp do konta bibliotecznego za pośrednictwem Internetu, przeszukiwanie zawartości katalogów wszystkich bibliotek jednocześnie, elektroniczną obsługę wypożyczeń).

KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

Infrastrukturę opieki zdrowotnej w gminie stanowi **Gminny Ośrodek Zdrowia POZ w Nowym Dworze** prowadzony przy **Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej**. POZ prowadzi: gabinet lekarza POZ, gabinet medycyny szkolnej, szczepienny i diagnostyczno-zabiegowy, gabinet profilaktyki zdrowotnej oraz poradnię dla dzieci.

Opiekę pielęgniarki i położnej środowiskowo - rodzinnej w latach 2016- 2018 w gminie Nowy Dwór zapewniał CARITAS Archidiecezji Białostockiej. Od 2019 roku opiekę pielęgniarki i położnej środowiskowo – rodzinnej mieszkańcom Gminy Nowy Dwór, którzy złożyli do SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej deklarację wyboru pielęgniarki i położnej środowiskowo rodzinnej, zapewniają wybrane pielęgniarki i położne środowiskowo rodzinne zatrudnione w Samodzielnym Publicznym Zakładzie opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej.

Na potrzeby zdrowotne mieszkańców odpowiada też **punkt apteczny oraz gabinet stomatologiczny**.

Gminny Ośrodek Zdrowia POZ w Nowym Dworze w latach 2016- 2020 zatrudniał jednego lekarza i jedną pielęgniarkę.

Formy pracy POZ:

- usługi lecznicze, praktyczne i diagnostyczne, porady lekarskie w gabinecie POZ i w domu pacjenta,
- badania profilaktyczne,
- szczepienia ochronne dzieci i dorosłych, szczepienia p/grypie,
- w ramach współpracy z placówką Caritas- pielęgniarki środowiskowe: wspólne prowadzenie programów zdrowotnych w ramach profilaktyki chorób układu krążenia i cukrzycy, wspólna opieka nad osobami starszymi i obłożnie chorymi,
- prowadzono edukację zdrowotną promującą zdrowy styl życia, aktywność fizyczną,
- profilaktykę onkologiczną: rak szyjki macicy ,rak piersi, rak jelita grubego, rak płuc,
- profilaktykę cukrzycy,
- profilaktykę chorób układu krążenia,
- profilaktykę próchnicy zębów u dzieci,

- profilaktykę wad postawy i wady wzroku u dzieci,
- profilaktykę chorób zakaźnych,
- odwiedziny patronażowe u dzieci do 1 r.ż., u dzieci od 1 roku życia.

Tabela 7: Usługi ochrony zdrowia w latach 2016, 2018, 2020

Mieszkańcy Nowy Dwór	2016	2018	2020
Szpital (pobyty)	123	138	67
POZ Dąbrowa Białostocka	1083	789	746
POZ Nowy Dwór	5918	6006	4578
Nocna i świąteczna Opieka Zdrowotna	320	369	204
Poradnia ginekologiczno-położnicza	284	253	257
Poradnia chirurgiczna	855	853	744
Poradnia zdrowia psychicznego	188	155	156
Poradnia rehabilitacyjna	105	121	113

Dane własne: SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej

Wg SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej problemem zdrowotnym w/w latach są ubytki zdrowia związane z chorobami układu krążenia i nowotworami, a także chorobami układu kostno-stawowego, chorobami metabolicznymi, urazami oraz chorobami układu oddechowego.

W ostatnich lat coraz większego znaczenia nabierały również schorzenia psychiatryczne oraz inne związane z uzależnieniami. Największą potrzebą jest doposażanie i unowocześnianie wyposażenia gminnych placówek opieki zdrowotnej oraz dostosowywanie infrastruktury ochrony zdrowia do potrzeb mieszkańców w tym osób z niepełnosprawnościami.

Wśród trudności wskazywane są:

- trudności z dostępem do specjalisty rehabilitanta oraz na rehabilitację,
- samotność osób starszych, choroby uniemożliwiające sprawne funkcjonowanie w społeczeństwie, brak dostępu w gminie do lekarzy geriatrów, oddziałów geriatrycznych w powiecie, opieki długoterminowej.

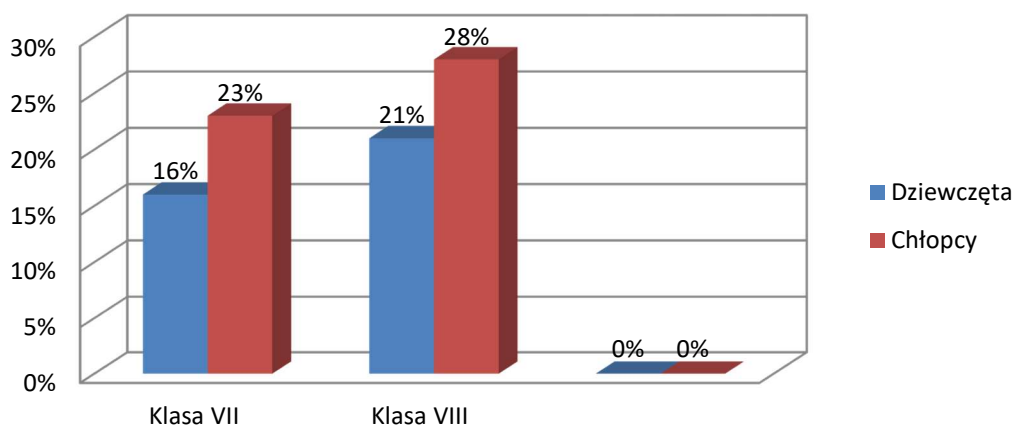
W 2020 roku:

- 44,3% zgonów w gminie Nowy Dwór spowodowanych było chorobami układu krążenia,
- przyczyną 22,0% zgonów w gminie Nowy Dwór były nowotwory,
- a 7,6% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego.

Na 1000 ludności gminy Nowy Dwór przypada 19.74 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa podlaskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju¹⁰.

Nadmierne, szkodliwe używanie Internetu, uzależnienie od alkoholu i narkotyków powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie. Z danych ogólnopolskich wynika, że wraz z wiekiem rośnie częstotliwość sięgania po alkohol, narkotyki. Od 2016 roku zacierają się różnice między piciem uczniów ostatnich klas szkoły podstawowej (dziewcząt i chłopców). Wyniki ogólnoeuropejskiego badania (ESPAD 2018) prowadzonego na 15-latkach w szkołach, pokazują, że: do picia napojów alkoholowych przyznaje się ponad 87,3% uczniów. Jako wskaźnik częstej konsumpcji traktowane jest picie alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca poprzedzającego badanie.

Wykres 3: Deklaracje młodzieży nt. obecności w ich otoczeniu, osób sięgających po narkotyki i alkohol

Dane: Raport z Badań na temat: Intencji, zachowań, postaw i przekonań normatywnych młodzieży w kontakcie z alkoholem i narkotykami z roku 2018

Raport „Problematiczne używanie internetu przez młodzież” z 2018 roku wskazuje, że wśród polskich nastolatków w wieku 12–17 lat problematyczne używanie internetu (PUI) występuje u 11,9% ogółu młodzieży. Problematiczni użytkownicy internetu to częściej dziewczęta niż chłopcy oraz starsze nastolatki (w wieku 15–17 lat) niż młodsze (w wieku 12–14 lat). Ponad połowa (52,8%) nastolatków deklaruje, że w ich rodzinach obowiązują zasady dotyczące korzystania z internetu. Najpopularniejsza z nich to zakaz korzystania w czasie posiłków. Ponad połowa (54,4%) młodych ludzi miała kontakt z niebezpiecznymi treściami w internecie. Niemal co trzeci badany widział w sieci sceny okrucieństwa

¹⁰ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowy_Dwor#dane

i przemocy, a co czwarty – treści dotyczące sposobów samookaleczenia się, materiały pornograficzne oraz zachęcające do obrażania innych lub dyskryminujące.

Nastolatki problematycznie używające internetu częściej korzystają z portali społecznościowych i udostępniają na nich zdjęcia, oglądają filmiki i śmieszne obrazki. Ponadto częściej słuchają muzyki online, ściągają pliki, oglądają filmy i seriale oraz robią zakupy przez Internet. W przypadku gier internetowych jedyną różnicą, istotną statystycznie, między użytkownikami normatywnymi, a problematycznymi jest granie w gry hazardowe online. Osoby, które używają problematycznie internetu, częściej mają kontakt z niebezpiecznymi treściami, w tym dotyczącymi okaleczania się i sposobów popełniania samobójstwa, a także istotnie częściej podejmują zachowania autoagresywne. Istotnie rzadziej natomiast spędzają czas offline – aktywnie uprawiając sport, czytając książki lub grając w gry planszowe.

Czynniki ryzyka PUI to: odczuwanie silnego stresu szkolnego, doświadczanie przemocy rówieśniczej, w szczególności wielu jej form, negatywny stosunek do szkoły oraz wiek.

Do czynników ochronnych należą: wsparcie ze strony rodziny, rówieśników i nauczycieli, prowadzenie przez rodziców rozmów z dzieckiem na temat bezpieczeństwa w internecie, zainteresowanie rodzica aktywnością dziecka online oraz regularne poświęcanie przez dziecko czasu na hobby niezwiązane z internetem.

Praca z młodzieżą winna uwzględniać strategie profilaktyczne: przekonań normatywnych, osobistych postanowień, wartości, wiedzy o konsekwencjach, z rozszerzeniem o strategie odpierania presji, alternatyw, umiejętność szukania pomocy, radzenia sobie ze stresem. Oddziaływania prewencyjne mają wyposażać młodzież w umiejętność radzenia sobie w trudnych życiowo sytuacjach, zagrażających życiu, zdrowiu.

W ramach **Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Programu Przeciwdziałania Narkomanii** w gminie Nowy Dwór, realizowano zadania profilaktyczne, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży szkolnej, m. in.:

- 1) prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży,
- 2) dofinansowanie organizowanych we współpracy z placówkami oświatowymi, Biblioteką, NOK zajęć pozalekcyjnych, kolonii oraz wycieczek połączonych z programem zajęć profilaktycznych,
- 3) organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Profilaktykę uniwersalną realizowano poprzez programy profilaktyczne skierowane do uczniów i rodziców m. in. w Szkole Podstawowej w Nowym Dworze.

Na terenie gminy funkcjonuje **Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Jednym z głównych zadań **GKPiRPA** jest realizacja nałożonego przez ustawę

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWY DWÓR DO 2033 ROKU

o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Program ten finansowany jest z budżetu gminy ze środków pochodzących z wpłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. W ramach zadań programu gmina współfinansuje działania terapeutyczne prowadzone przez Poradnię Odwykową w Sokółce, do której kierowani są lub sami się zgłaszają mieszkańcy, finansuje szkolenia kadry medycznej i terapeutów pracujących w placówkach odwykowych oraz doposażenie w sprzęt tych placówek, opłaca koszty opinii biegłych (psychiatry i psychologa) w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, udział w szkoleniach z zakresu uzależnień, zwraca koszty przejazdów, związanych z uczestnictwem w terapii osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, prowadzonej w ośrodku poza miejscem zamieszkania (dotyczy osób w trudnej sytuacji finansowej).

W celu realizacji usług na rzecz osób i rodzin z problemem uzależnienia samorząd gminy współpracował z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komendą Powiatową Policji, Prokuraturą, Sądem Rejonowym Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich, kuratorami sądowymi, parafiami wyznaniowymi.

Tabela 8: Działanie GKPiRPA i UG w Nowym Dworze w wybranych latach

Liczba:	2016	2018	2020
nowych wniosków, które wpłynęły do GKRPA	8	9	9
przeprowadzonych rozmów motywujących do poddania się leczeniu odwykowemu	4	5	4
liczba osób korzystających z pomocy terapeutycznej	2	1	3
realizowanych programów, wydarzeń, kampanii profilaktycznych	2	2	3
realizowanych programów, wydarzeń, kampanii na rzecz osób współuzależnionych i uzależnionych	2	4	6

Dane: Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowym Dworze

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU ZDROWIA:

- Na terenie gminy Nowy Dwór dostępność do podstawowej opieki medycznej jest niewystarczająca min. wymaga zwiększenie liczby godzin lekarza rodzinnego.
- Niezbędne jest pozyskanie kadry medycznej (tzn. pielęgniarskiej i lekarskiej) w związku ze starzeniem się obecnej kadry medycznej oraz doposażanie i unowocześnianie wyposażenia gminnej placówki opieki zdrowotnej, dostosowywanie do potrzeb mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnościami.
- Dominującym problemem zdrowotnym mieszkańców gminy są choroby układu krążenia i nowotworowe, a także choroby układu kostno-stawowego, choroby metaboliczne, również schorzenia psychiatryczne oraz inne związane z uzależnieniami. Niezbędne jest zwiększenie dostępności poradnictwa związanego ze zdrowiem psychicznym, psychoterapii i psychologa.
- Wdrożenia wymaga kształtowanie prozdrowotnego stylu życia wśród mieszkańców – edukacja dotycząca sposobu żywienia oraz aktywności fizycznej. Promowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych mających na celu rozwój zdrowia fizycznego dzieci i młodzieży oraz promocji zdrowego trybu życia.
- Ważna jest profilaktyka chorób układu krążenia i zwiększenie skuteczności ich wykrywania u osób należących do grup ryzyka, profilaktyka chorób nowotworowych - wczesne wykrywanie i zapobieganie powikłaniom wybranych chorób społecznych i cywilizacyjnych (m.in. cukrzyca, choroby układu oddechowego, choroby układu trawiennego, choroby reumatyczne, choroby sercowo-naczyniowe, nowotwory, otyłość, osteoporoza).
- Charakter rolniczy i odległości pomiędzy zamieszkującą ludnością wpływają na samotność osób starszych, których choroby uniemożliwiają sprawne funkcjonowanie w społeczeństwie. Konieczne jest zwiększenie kadry medycznej i społecznej świadczącej pomoc w domu pacjentom leżącym, przewlekle chorym, samotnym, ułatwienie dostępności na terenie gminy do lekarza geriatry lub ułatwienie dostępu do oddziałów geriatrycznych.
- Ułatwienia wymaga dojazd do placówek służby zdrowia.
- Zabezpieczenia wymaga dostęp do lekarzy-specjalistów oraz usług rehabilitacji. Potrzeba utworzenia ośrodka/gabinetu rehabilitacji dla osób przewlekle chorych z terenu gminy lub podjęcia mobilnych rozwiązań w zakresie oferty rehabilitacji.
- Przyczyny chorób tkwią w niskiej aktywności fizycznej dzieci, młodzieży i dorosłych, niskiej edukacji o zdrowym trybie życia (właściwe odżywianie, dieta, ruch, profilaktyka). Należy przewidzieć szereg działań edukacyjnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców gminy. Wskazane jest pozyskanie środków i zwiększenie nakładu na badania profilaktyczne, organizację

wyjazdów na basen i turnusy rehabilitacyjne dla dzieci.

OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Na terenie każdej gminy są miejsca, które wymagają wzmożonej interwencji służb policyjnych. Najpoważniejsze zagrożenia wskazane dla bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy (wg opracowanej przez dzielnicowego Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa) to:

- spożywanie alkoholu w rejonie sklepu spożywczego FHU „Hańcza” w Chilmonach, zakłócającej porządek publiczny i spoczynek nocny,
- wykroczenia w ruchu drogowym,
- kradzieże i wykroczenia przeciwko mieniu.

Gminę Nowy Dwór w latach 2016-2020 obsługiwał **Komisariat w Dąbrowie Białostockiej i dzielnicowy Nowego Dworu w ramach struktury Komendy Powiatowej Policji w Sokółce**, wypełniający następujące zadania:

- organizowanie służby patrolowej w rejonach i miejscach zagrożonych, rejonach służbowych dzielnicowego;
- prowadzenie rozpoznania osobowego, terenowego i posesyjnego;
- organizowanie przedsięwzięć i współdziałania z instytucjami, organizacjami i innymi podmiotami poza policyjnymi na rzecz zapobiegania zjawiskom patologicznym, w tym z GKRPA w Nowym Dworze, sołtysami wsi, Szkoła Podstawową w Nowym Dworze,
- rozpoznawanie zagrożeń przestępczością;
- prowadzenie postępowań skargowych;
- współdziałanie z Wydziałem Prewencji, Kryminalnym, Ruchu Drogowego oraz pozostałymi komórkami Komendy Powiatowej Policji w Sokółce.

Przestępstwa na terenie gminy wykazują tendencję spadkową.

Tabela 9: Przestępczość i wykroczenia w gminie w wybranych latach

Kategoria przestępstwa/	2016	2018	2020
Kradzież/Przywłaszczenie	2	0	2
Kradzież z włamaniem	3	2	0
Uszkodzenie mienia	2	0	0
Bójka/Pobicie	1	0	0
Uszkodzenie ciała	0	3	0

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWY DWÓR DO 2033 ROKU

Znęcanie się	1	1	2
Nietrzeźwi kierujący	5	3	6
Oszustwa	1	0	0
Inne	5	8	2
Łącznie	20	17	11

Kategoria wykroczenia	2016	2018	2020
Wykroczenia przeciwko mieniu	2	7	6
Wykroczenia przeciwko osobie	0	0	0
Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób	1	1	3
Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	0	0	2
Wykroczenia w ruchu drogowym	5	13	14
Inne	4	13	11
Łącznie	12	34	36

Dane: Komenda Powiatowa Policji w Sokółce

Nadal odnotowywane są przypadki kierowania pojazdami przez osoby znajdujące się pod działaniem alkoholu oraz nieprzestrzeganie innych przepisów ruchu drogowego, w tym ograniczenia prędkości w terenie zabudowanym (zwiększenie wykroczeń z 5 do 14).

W 2020 roku w gminie Nowy Dwór stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 11 przestępstw. Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Nowy Dwór wynosi 91,10% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski¹¹.

Działania policji koncentrują się również na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych. Programy edukacyjne kierowane przede wszystkim były do młodzieży szkolnej oraz grona pedagogicznego, a także rodziców.

Podjęmowano **działania zmierzające do propagowania sposobów ograniczania i zapobiegania przestępczości oraz zjawiskom kryminogennym. Były to w latach 2016-2020:**

- programy prowadzone przez dzielnicowego we współpracy z pedagogiem szkolnym, prelekcje organizowane w SP w Nowym Dworze ,

¹¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Nowyy_Dwor#poziom-przestepczosci

- działania skierowane do dzieci i młodzieży: „Bezpieczne wakacje/ferie, Bezpieczna droga do szkoły”, „Noś odblaski”
- spotkania z osobami starszymi na temat oszustw np. na „wnuczka” ■ zabezpieczanie festynów i pikników rodzinnych oraz wystawianie stoisk profilaktycznych,
- działania prewencyjne „Stop demoralizacji — uwaga środki psychoaktywne”,
- program profilaktyczny „Cyberświadomi, Cyberbezpieczni” na temat zagrożeń w Internecie.

Katalog programów był modyfikowany z uwzględnieniem działań lokalnych (w zakresie ich liczby i założeń) na bazie monitoringu ich realizacji i zmieniających się potrzeb.

Pracownicy Komisariatu Policji w Dąbrowie Białostockiej uczestniczyli w ramach doskonalenia zawodowego w szkoleniu dot. „Skutecznego działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizacja procedury Niebieskiej Karty”” organizowanym przez Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Funkcjonariusze Komisariatu Policji w Dąbrowie Białostockiej uczestniczyli w lokalnych szkoleniach doskonalących w zakresie zjawiska związanego z przemocą w rodzinie.

Jedną z form zagrożenia bezpieczeństwa człowieka i rodziny jest przemoc : „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne”.

Działania wspierające wobec rodzin, osób doświadczających przemocy reguluje **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie**. W ramach działania **Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego** prowadzona jest edukacja społeczna i pomoc specjalistów. W skład Zespołu wchodzi pracownicy GOPS, policji, oświaty, pedagog szkolny, kurator sądowy, przedstawiciele GKP i RPA. Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Dworze.

Tabela 10. Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy domowej

Rodzaj pomocy	2016	2018	2020
Liczba Niebieskich Kart, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego	19	7	4
Liczba posiedzeń ZI	4	4	4
Liczba grup roboczych	11	7	3

Dane : GOPS, Sprawozdania Zespół Interdyscyplinarny

*NK- Niebieskie Karty to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Głównym celem Niebieskich Kart jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Głównym celem działalności LZI jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie poprzez profilaktykę i edukację w tym zakresie; wsparcie osób doznających przemocy poprzez stworzenie efektywnie funkcjonującego systemu chroniącego ofiary przemocy oraz oddziaływanie ukierunkowane na sprawców przemocy w rodzinie. Istniejąca na terenie gminy infrastruktura w zakresie przeciwdziałania przemocy stanowi dobrą bazę dla podejmowania intencjonalnych oddziaływań i wsparcia. Do głównych zasobów ludzkich należą specjaliści zatrudnieni w instytucjach oraz jednostkach zajmujących się problematyką przemocy.

Dodatkowo, w ramach współpracy z **PCPR w Sokółce**, mieszkańcy gminy- sprawcy przemocy, mogą skorzystać z prowadzonego programu korekcyjno-edukacyjnego. Do udziału w programie sprawcy przemocy mogą zgłosić się dobrowolnie, zostać skierowani przez policję lub postanowieniem Sądu. Poniższe dane potwierdzają **niezbędność oddziaływań wobec sprawców**.

Tabela 11: Liczba interwencji w rodzinach w wybranych latach

Rok	2016	2018	2020
Interwencje w rodzinach w związku z problemem uzależnienia i przemocy	10	7	3

Dane: Komenda Powiatowa Policji w Sokółce

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwają jednostki OSP, które skupiają w swoich szeregach osoby działające społecznie w celu zapobiegania i zwalczania pożarów oraz innych zagrożeń związanych z ochroną środowiska, jak również wszelkich innych klęsk czy zdarzeń.

Na terenie gminy działa trzy jednostki **Ochotniczej Straży Pożarnej**:

- **OSP Nowy Dwór**
- **OSP KONIUSZKI (JEST W STANIE LIKWIDACJI)**
- **OSP Chilimony**
- **OSP Synkowce**
- **OSP CHWOROŚCIANY (JEST W STANIE LIKWIDACJI)**

W szeregach ochotniczych strażach pożarnych znajdują się członkowie czynni, honorowi i wspierający. Strażacy ratownicy wyjeżdżający do akcji to strażacy czynni, posiadający aktualne badania lekarskie, ubezpieczenie i przeszkolenie. W 2020 roku jednostkach gminnych było 89 strażaków.

Tabela 12. Zasoby w jednostkach Ochotniczych Straży Pożarnych

	2016	2018	2020
Zasoby ludzkie i infrastruktura	- 89 członków (w 2 jednostkach typu S, 3 jednostkach typu M) - 3 remizy - 3 samochody pożarnicze	- 82 członków (w 2 jednostkach typu S, 3 jednostkach typu M) - 3 remizy - 4 samochody pożarnicze	- 80 członków (w 2 jednostkach typu S, 3 jednostkach typu M) - 3 remizy - 4 samochody pożarnicze i quad

Dane: opracowanie własne OSP Nowy Dwór

Ze względu na strukturę społeczno-gospodarczą największe zagrożenie pożarowe stanowią takie działy gospodarki jak rolnictwo i leśnictwo. Z analiz sytuacji pożarowych wynika, że najczęściej pożary powstają w rolnictwie indywidualnym.

OSP są stale doposażane, ze środków gminnych w ramach funduszy sołeckich sołectw, z budżetu samorządu województwa.

Tabela 13: Zasoby i statystyka zdarzeń pożarniczych w latach

ZDARZENIA – liczba i rodzaj akcji	2016	2018	2020
Pożary miejscowe	7	16	10
Zagrożenia	4	-	4
Alarmy fałszywe	-	-	1
Wypadki	2	3	1
Powodzie	-	1	-
Wichury	-	1	1
Inne	-	4	1
Razem zdarzenia	13	25	18

Dane: opracowanie własne OSP Nowy Dwór

Pomimo faktu, że większość strażaków za swoją główną działalność uznaje ratownictwo i ochronę przeciwpożarową, OSP Nowy Dwór działa też aktywnie w innych dziedzinach życia społecznego: np. udział w imprezach masowych organizowanych na terenie gminy, Dożynki Gminne, festyny rodzinne.

Jednostki angażują się w większość akcji organizowanych przez inne podmioty, skupiają się na propagowaniu wiedzy pożarniczej poprzez organizowanie konkursu wiedzy o pożarnictwie oraz edukacji dla dzieci.

Jeszcze do niedawna straż pożarna realizowała przede wszystkim zadania związane z pożarami, takie jak ewakuacja, gaszenie i likwidacja skutków. Obecnie podejmuje akcje ratownicze o charakterze chemiczno-ekologicznym, technicznym i profilaktycznym. Położenie gminy w dużej odległości od ośrodków medycznych, wpływa niejednokrotnie na zastępowanie ZRM na miejscu zdarzenia przez OSP.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU BEZPIECZEŃSTWA

- W gminie Nowy Dwór na przestrzeni lat 2016-2020 występuje korzystny trend - spadek w materii dynamiki przestępczości, zdarzeń pożarniczych. Spada liczba interwencji w rodzinach w związku z przemocą.
- Wzrasta liczba wykroczeń w ruchu drogowym. Nadal poprawy wymaga stan bezpieczeństwa na drogach, a zachowania ryzykowane kierowców są wskazywane jako jedno z dominujących wykroczeń.
- Konieczne jest prowadzenie profilaktyki wśród dzieci i młodzieży z zakresu cyber zagrożeń, bezpieczeństwa w miejscach publicznych i miejscu zamieszkania.
- Należy utrzymać sprawność funkcjonowania straży pożarnej. Konieczna jest kontynuacja wsparcia OSP w utrzymaniu i wyposażeniu w odpowiedni sprzęt, nowy samochód pożarniczy, który pozwoli na szybsze niesienie pomocy poszkodowanym.
- Ważne jest także zapewnienie pomocy psychologicznej strażakom ochotnikom oraz poszkodowanym, przeprowadzanie szkoleń dla strażaków.
- Niezbędne jest podniesienie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń związanych z wypalaniem traw i pozostałości roślinnych oraz zimowego docieplania mieszkań (zalet stosowania czujek dymu i czadu).
- Należy utrzymać i rozszerzyć formy wsparcia rodzinie, program pomocy dla sprawców przemocy, a także dobre funkcjonowanie Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego, kontynuować programy edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży.
- Wzmocnić należy bezpieczeństwo seniorów, kontynuować prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie oszustw.

POMOC SPOŁECZNA W GMINIE

System pomocy społecznej ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Dworze**. Na dzień 31.12.2020 r. w GOPS zatrudnione były cztery osoby.

W celu efektywności działań pomocowych Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Dworze współpracuje na co dzień z: Podlaskim Urzędem Wojewódzkim w Białymstoku, Starostwem Powiatowym w Sokółce, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce, Powiatowym Urzędem Pracy Filia w Dąbrowie Białostockiej, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Białymstoku, Urzędem Gminy w Nowym Dworze, Radą Gminy Nowy Dwór, sołtysami gminy, Gminną Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, Kuratorium Oświaty w Białymstoku, Domem Pogrzebowym w Dąbrowie Białostockiej, Zakładem Pielęgnacyjno – Opiekuńczym w Dąbrowie Białostockiej, sądami, kuratorami, komornikami sądowymi, prokuraturą, policją, służbą zdrowia.

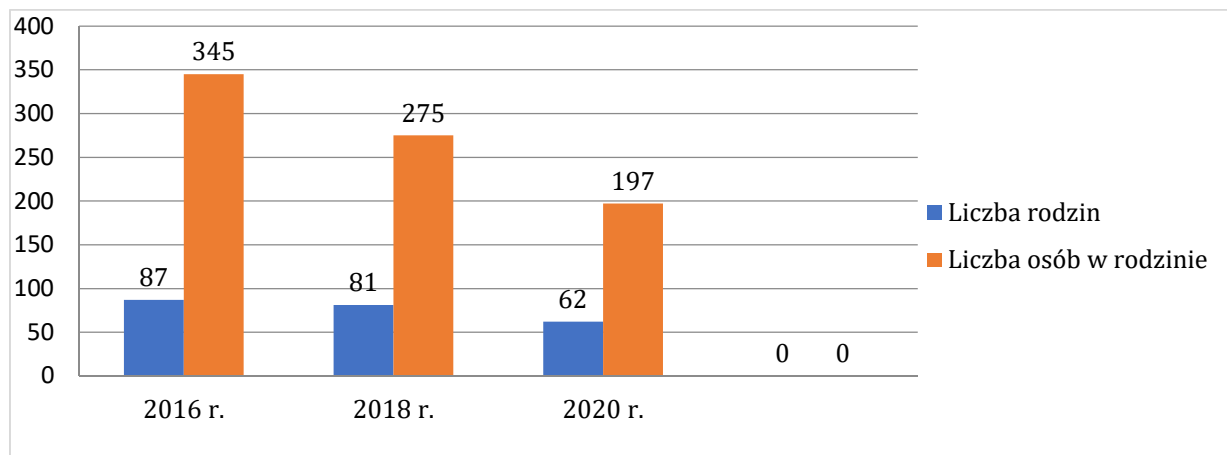
Od lat prowadzona jest współpraca ze Szkołą Podstawową z terenu gminy, której uczniowie objęci są programem dożywiania (od 89 dzieci w roku 2016 do 62 w roku 2020). Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Dworze ramach „Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD)” wydaje skierowania do uzyskiwania żywności z Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Białymstoku.

W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Statutowym celem działania Ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn powodujących trudną sytuację. Środki pochodzące na pomoc społeczną to głównie środki pochodzące z budżetu państwa oraz środki własne pochodzące z budżetu gminy.

W gminie Nowy Dwór, w latach 2016-2020, **utrzymuje się tendencja spadkowa wśród rodzin** korzystających z pomocy społecznej. Najwięcej rodzin korzystało ze wsparcia GOPS w 2016 roku, było ich 87.

Wykres 4 Rzeczywista liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2020

Dane MPiRP03

Pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodów, które określa art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazuje poniższa tabela 14.

Tabela 14: Powody przyznawania pomocy w gminie w latach 2016-2020

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2016		ROK 2018		Rok 2020	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	80	308	79	272	61	196
Potrzeba ochrony macierzyństwa	24	144	20	91	13	68
W tym:	24	144	20	91	13	68
Wielodzietność						
Bezrobocie	45	159	50	157	37	108
Niepełnosprawność	18	74	21	64	15	42
Długotrwała lub ciężka choroba	23	122	29	105	26	79
Bezradność w sprawach opiek-wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	31	166	25	106	15	75
W tym:						
Rodziny niepełne	6	22	7	23	3	11

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWY DWÓR DO 2033 ROKU

Rodziny wielodzietne	24	166	21	96	13	68
Przemoc w rodzinie	6	36	1	3	3	18
Alkoholizm	2	10	3	11	2	12
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	1	3	1	3
Zdarzenie losowe	0	0	1	2	0	0

Dane: MPiRP03

Najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc w gminie na przestrzeni lat jest, oprócz ubóstwa, bezrobocie, a potem długotrwała lub ciężka choroba.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe: jednocześnie w rodzinie występuje np. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, niepełnosprawność, w związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wspieranie rodziny.

Od dnia 1 kwietnia 2016 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Dworze realizuje Program Rodzina 500+ (Ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci). W 2020r wypłacono świadczenie wychowawcze 180 rodzinom na 355 dzieci.

W porównaniu do lat ubiegłych wydatki na świadczenia pomocy społecznej kształtują się na jednakowym/zbliżonym poziomie. Wzrost wydatków w stosunku do lat ubiegłych nastąpił na pokrycie kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych oraz pobyt w domach pomocy społecznej, jak również na pomoc w formie zasiłku celowego na żywność w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” (m.in. związku z pandemią).

Ponadto obowiązujący system pomocy społecznej oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dnia 01.01.2012 r. nałożyły na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieci poza rodziną oraz finansowanie pieczy zastępczej.

Wychodząc naprzeciw trudnościom do 2015 r. w GOPS zatrudniony był asystent rodziny, który współpracował z rodzinami mającymi trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. W 2016 r. pozyskano środki finansowe na zatrudnienie asystenta rodziny jako dofinansowanie w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2016.

Pomoc świadczona rodzinom przez GOPS w Nowym Dworze pozwala w większości przypadków na utrzymanie dzieci w środowiskach domowych, jedynie w skrajnie trudnych sytuacjach, kiedy ich życie jest zagrożone przekazane do interwencyjnego wsparcia w instytucjach pieczy zastępczej. Dane te obrazuje tabela nr 15.

Tabela 15: Dzieci w pieczy zastępczej z gminy

	2016 rok	2018 rok	2020rok
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	3	9	3
Liczba rodzin zastępczych w powiecie, które objęły opieką dzieci z terenu gminy	1	1	1
Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji	0	0	0
Prowadzone programy edukacyjne, prewencyjne dla rodzin zastępczych	0	Projekt „Wspieramy rodziny zastępcze i osoby usamodzielniające się z terenu Powiatu Sokólskiego” współfinansowany ze środków UE w ramach EFS (podnoszenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych, poradnictwo psychologiczne, prawne, pedagogiczne, grupa wsparcia dla rodzin zastępczych, treningi umiejętności społecznych dla dzieci i młodzieży usamodzielnianej, szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe)	Projekt „Wspieramy rodziny zastępcze i osoby usamodzielniające się z terenu Powiatu Sokólskiego” współfinansowany ze środków UE w ramach EFS (podnoszenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych, poradnictwo psychologiczne, prawne, pedagogiczne, grupa wsparcia dla rodzin zastępczych, treningi umiejętności społecznych dla dzieci i młodzieży usamodzielnianej, szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe)

Dane: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce

Zaspokajaniu potrzeb rodzin służy również wdrażany **Program Wspierania Rodziny w Gminie Nowy Dwór**, opracowany zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Działania podejmowane w ramach Programu adresowane są do rodzin przeżywających trudności w opiece nad dziećmi i wychowaniu dzieci poprzez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami. Realizatorzy Programu, tj. pracownicy socjalni, kuratorzy, pedagog, nauczyciele, policjanci, skupiają się na:

- zapewnieniu bezpieczeństwa dziecku i rodzinie poprzez monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej,
- wspieraniu rodzin niewydolnych wychowawczo celem przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie poprzez: konsultacje i poradnictwo socjalne, udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej.

Z danych statystycznych dot. osób korzystających z pomocy społecznej wynika, iż w latach 2016-2020 spadła liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (świadczenia pieniężne - zasiłki okresowe, niepieniężne, dożywianie dzieci w szkołach i oddziałach przedszkolnych).

Zwiększyła się natomiast liczba osób korzystających z programu „Pomoc żywnościowa FEAD”, wzrosły koszty pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej, pokrycie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

Gmina nie posiada własnej infrastruktury pomocowej w postaci domów pomocy społecznej, noclegowni, mieszkań chronionych. Brak tego typu placówek na terenie gminy powoduje, iż mieszkańcy wymagający tego typu wsparcia instytucjonalnego umieszczani są w domach pomocy społecznej na terenie innego powiatu. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej gmina ponosi praktycznie pełne koszty pobytu swoich mieszkańców, gdyż świadczenia osób umieszczanych są zazwyczaj niskie

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach swojej działalności dokonuje diagnozy w zakresie zapotrzebowania na świadczenia pomocy społecznej dla mieszkańców gminy. Planując działania na kolejny rok Ośrodek uwzględnia w planach finansowych potrzeby w zakresie niezbędnych środków na swoje funkcjonowanie i zabezpieczenie możliwości świadczenia pomocy osobom i rodzinom najbardziej tego potrzebującym. Środki na powyższe muszą być zabezpieczone w planie finansowym gminy. Analiza danych pozwala stwierdzić, iż najczęściej udzielaną formą pomocy są świadczenia finansowe pomocy społecznej- zasiłki okresowe i celowe. Drugą w kolejności były na przestrzeni lat świadczenia w formie posiłku w szkole.

Oprócz zadań wynikających z przepisów prawnych GOPS realizuje/ współpracuje z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Białymstoku przy udzielaniu pomocy żywnościowej ramach „Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD)”.

WNIOSKI I PROGNOZA ZMIAN OBSZARU POMOCY SPOŁECZNEJ:

- Pomoc społeczna w gminie była podczas ostatnich lat 2016-2020 adresowana w pierwszej kolejności do osób i rodzin z powodu ubóstwa, bezrobocia oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby. Liczba ta nadal jest wysoka. Największy wpływ na obniżenie się liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ma wprowadzenie od dnia 1 kwietnia 2016 roku

Programu Rodzina 500+. Realizacja tego programu znacznie polepszyła sytuację materialną rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

- Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe. W związku z tym, jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wsparcie rodziny, dodatkowe specjalistyczne doradztwo - psychologów, psychoterapeutów, asystentów rodzinnych, asystentów osobistych osób niepełnosprawnych itp.
- W najbliższych latach będą narastały problemy z osobami w podeszłym wieku, długotrwale chorymi i niepełnosprawnymi, polegające na zapewnieniu im usług podtrzymujących samodzielne funkcjonowanie społeczne, a także częściową lub całodobową opiekę. Szacuje się, że liczba osób potrzebujących wsparcia będzie wzrastać. Rozwój usług opiekuńczych wpisuje się w potrzeby wynikające z rosnącej liczby mieszkańców w podeszłym wieku i niepełnosprawnych samotnie mieszkających. Stąd konieczność świadczenia tej formy pomocy wśród coraz szerszej grupy osób.
- Niezbędne jest rozszerzenie działań służących utrzymaniu zdrowia i aktywności fizycznej, społecznej seniorów, co zapewni zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy.
- Realizacja celów musi opierać się na dobrze funkcjonującej bazie materialnej, instytucjonalnej oraz wykwalifikowanej kadrze służb społecznych. Działania pracowników pomocy społecznej to nie tylko udzielanie świadczeń pieniężnych, to także szeroko rozumiana praca socjalna oraz działania zmierzające do wykorzystywania aktywizacyjnych instrumentów wsparcia. W związku z powyższym należy dążyć do podnoszenia poziomu i doskonalenia sprawności funkcjonowania pomocy społecznej poprzez stałe podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry pomocy społecznej oraz dostosowanie norm zatrudnienia do ustawy o pomocy społecznej.

AKTYWNOŚĆ I ORGANIZACJE SPOŁECZNE

Działające na terenie gminy Nowy Dwór formalne stowarzyszenia, fundacje oraz grupy nieformalne wspomagają rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Organizacje współpracują na stałe z samorządem gminy w celu poprawy jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz integracji podmiotów realizujących zadania publiczne.

Na terenie gminy funkcjonują: **parafia kościoła rzymskokatolickiego i jedna parafia Kościoła prawosławnego**, które włączają się w rozwiązywanie lokalnych trudności osób i rodzin.

Organizacje pozarządowe, parafie, grupy, kluby, koła gospodyń, rady sołeckie angażują się w sprawy związane z lokalnymi sprawami publicznymi również poprzez uczestnictwo w imprezach

kulturalnych, obchodach rocznic itp. **Zgłaszana jest potrzeba minimalizowania zjawiska wykluczenia informatycznego mieszkańców gminy przy wykorzystaniu potencjału społecznego.**

W świetlicach wiejskich prowadzona jest działalność kulturalna i edukacyjna na rzecz mieszkańców. W świetlicach skupia się lokalna społeczność – starsi i młodszy mieszkańcy miejscowości, organizowane są imprezy okolicznościowe, rodzinne nabożeństwa, zebrania sołeckie, członków Ochotniczej Straży Pożarnej, szkolenia rolnicze, spotkania.

W gminie prężnie działa Stowarzyszenie **Koło Gospodyń Wiejskich „Nove Dworzanki”**.

Według danych KRS, na terenie gminy jest zarejestrowanych jest 9 formalnych organizacji, w tym 5 jednostki OSP, 3 stowarzyszenia, 1 pracownia rozwoju.

Tabela 16: Wykaz organizacji pozarządowych na terenie gminy

Lp.	Nazwa	Miejscowość
1.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W NOWYM DWORZE	NOWY DWÓR
2.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KONIUSZKACH	KONIUSZKI
3.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W CHILMONACH	CHILMONY
4.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SYNKOWCACH	SYNKOWCE
5.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W CHWOROŚCIANACH	CHWOROŚCIANY
6.	STOWARZYSZENIE ROZWOJU WSI DUBAŚNO "NASZA WIEŚ"	DUBAŚNO
7.	STOWARZYSZENIE ROZWOJU WSI "CHORUŻOWCE"	JAGINTY
8.	STOWARZYSZENIE GOSPODYN WIEJSKICH W CHORUŻOWCACH	CHORUŻOWCE
9.	PRACOWNIA INICJATYW ROZWOJU	GRZEBIENIE KOLONIA

Dane: <https://ekrs.ms.gov.pl/web/wyszukiwarka-krs>

Przedmiotem współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi jest realizacja zadań publicznych określonych w art. 4 ust.1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2019 r. poz. 688, poz. 1570, z 2020 poz. 284). Współpraca ta prowadzona była poprzez zlecenie bądź powierzanie zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach **Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na terenie gminy.**

Współpraca Gminy Nowy Dwór z organizacjami pozarządowymi odbywa się w formach:

1) powierzania wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na sfinansowanie ich realizacji;

- 2) wspierania wykonania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji;
- 3) udostępnienia lokalu komunalnego na spotkania organizacji oraz spotkania otwarte;
- 4) pomocy w uzyskaniu lokalu na działalność statutową organizacji oraz możliwości zwolnień z podatku od nieruchomości na zasadach określonych w odrębnych przepisach;
- 5) pomocy w pozyskiwaniu środków finansowych z innych źródeł w szczególności z funduszy UE;
- 6) udzielenia rekomendacji organizacjom współpracującym z gminą, które ubiegają się o dofinansowanie z innych źródeł;
- 7) konsultowania projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji;
- 8) konsultowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych z radą działalności pożytku publicznego, w przypadku jej utworzenia;
- 9) promocji działalności organizacji w skali mikro- i makroregionalnej;
- 10) umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej na zasadach określonych w ustawie.

Wsparcie organizacji pozarządowych przez samorząd terytorialny ma istotne znaczenie dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i świadczy o pomocniczej funkcji samorządu względem obywateli. Gmina aktywnie wspiera cenne inicjatywy na rzecz społeczności lokalnej, a tym samym współtworzy coraz lepsze warunki do życia i pracy mieszkańców.

Każde przedsięwzięcie skierowane na rozwiązywanie konkretnego problemu społecznego lub integrację mieszkańców mogło zostać współfinansowane również przez tryb pozakonkursowy.

Na terenie gminy działał do 2018 roku: **Caritas Archidiecezji Białostockiej**.

GOPS w Nowym Dworze współpracuje z **Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Białymstoku**, wydaje skierowania w celu zakwalifikowania najuboższych mieszkańców gminy do pomocy żywnościowej.

Gmina Nowy Dwór w 2020 roku była **członkiem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Fundusz Biebrzański, Porozumienia Terytorialnego „Augustowsko – Biebrzański Park Turystyczny” oraz Związku Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego**. Celem związku jest wyartykułowanie specyficznych potrzeb i uwarunkowań gmin wiejskich, występowanie o ich uznanie oraz uzyskanie wpływu na tworzenie prawa i decyzje w regionie w dziedzinach będących żywotnym interesem gmin wiejskich.

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Strategia pozwala zaplanować rozwój społeczny, przygotować działania zgodnie z wcześniej wypracowaną wizją. Przygotowane wnioski, prognozy i potrzeby, zgłoszone przez instytucje podczas przekazywania danych do GOPS w Nowym Dworze poddano analizie podczas prac nad strategią. W ten sposób opracowano najważniejsze obszary potrzeb, których kierunki powinny stać się przedmiotem działań samorządu oraz całej społeczności gminy do 2033 roku.

I OBSZAR

dotyczy trudności związanych z utrzymującą się grupą bezrobotnych, w tym długotrwale, niską modernizacją i specjalizacją rolnictwa, małą liczbą usług około rolniczych, turystycznych

II OBSZAR

związany jest z grupami doświadczającymi kryzysów i trudności ubóstwa, bezpieczeństwa, problemów opiekuńczo-wychowawczych

III OBSZAR

powstał w oparciu o potrzeby działań na rzecz wyrównywania dostępu do edukacji, kultury, aktywności społecznej

IV OBSZAR

zdefiniowany został jako troska o rosnące potrzeby w grupie seniorów, osób niepełnosprawnych, poprawę jakości i poziomu życia w zdrowiu całej społeczności gminy

1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć jej mieszkańcy do roku 2033. W trakcie prac nad strategią została zdefiniowana jako pozytywne wyobrażenie przyszłości.

WIZJA :

**GMINA NOWY DWÓR
TO MIEJSCE ROZWINIĘTE GOSPODARCZO I SPOŁECZNIE,
Z DOBRYM DOSTĘPEM DO USŁUG DLA MIESZKAŃCÓW**

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych, występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczne cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

Z zebranych oczekiwań, co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych, sformułowano cztery cele strategii.

CEL I : ZRÓWNOWAŻONY LOKALNY RYNEK PRACY

CEL II: EFEKTYWNY SYSTEM WSPARCIA OSÓB I RODZIN W GMINIE

CEL III: WYSOKI POZIOM EDUKACJI, KULTURY I AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW GMINY

CEL IV: ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ GMINY z DOSTĘPEM DO USŁUG

CEL I: ZRÓWNOWAŻONY LOKALNY RYNEK PRACY

1. Prowadzenie działań służących mobilizowaniu bezrobotnych, a zarazem podopiecznych ośrodka pomocy społecznej, do poszukiwania zatrudnienia i usamodzielniania się.
2. Udzielanie osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa , zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
3. Prowadzenie zróżnicowanych form pomocy adresowanych do bezrobotnego zgodnie z zasadą indywidualizacji procesu pomagania.
4. Prowadzenie działań służących przekwalifikowaniu osób długoterminowo bezrobotnych, podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób bezrobotnych i pomoc z zakresu socjalno-bytowego, psychologicznego, doradztwa indywidualnego.
5. Organizowanie robót publicznych, prac interwencyjnych.
6. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
7. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości indywidualnej.
8. Budowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia.
9. Doskonalenie zawodowe kadry zajmującej się problematyka bezrobocia.
10. Opracowywanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.
11. Praca socjalna służąca pobudzaniu aktywności własnej osoby i rodzin ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych, starszych, bezdomnych w celu zapobiegania pogłębianiu się marginalizacji z powodu ubóstwa.
12. Pomoc psychologiczna w celu zmiany postaw sprzyjających ubóstwu: bierności, bezradności.
13. Rozwój działań skierowanych na rzecz osób pozostających bez pracy, w tym: wykorzystanie aktywnej integracji, ekonomii społecznej i pracy socjalnej, przygotowanie i realizacja projektów skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, młodzieży i osób wykluczonych wspólnie z PUP.

CEL II: EFEKTYWNY SYSTEM WSPARCIA OSÓB I RODZIN

PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ:

1. Stałe monitorowanie potrzeb mieszkańców w obszarze społecznym (OZPS).
2. Udzielanie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi:
  - a) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej,
  - b) prowadzenie poradnictwa i programów celowych,
  - c) realizacja programów stypendialnych
3. Rozszerzenie form wsparcia rodzin. Wdrożenie gminnego punktu konsultacji i poradnictwa, udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej.
4. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy, w tym: realizacja inwestycji w gminną infrastrukturę drogową; doposażanie i szkolenia kompetencyjne OSP; edukacja w zakresie zagrożeń związanych z wypalaniem traw, sposobów zimowego docieplania mieszkań, cyberprzestępczości.
5. Przygotowanie i wdrożenie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów, w tym w Internecie w celu minimalizacji zachowań przemocy i agresji.
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, w tym PKPS/BŻ i parafiami, w zakresie pozyskiwania produktów żywnościowych. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach, rodzin.
7. Tworzenie partnerstw i współpraca z ngo, kościołem i instytucjami pracujących na rzecz ubóstwa i innych problemów społecznych, w tym realizacja projektów współfinansowanych przez EFS (zaangażowanie w projekty LGD, z innymi ngo).
8. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.
9. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie .
10. Realizacja Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programów Przeciwdziałania Narkomanii.
11. Szkolenia służące podnoszeniu kompetencji kadr pomocowych, służb bezpieczeństwa oraz LZI.

CEL III:

WYSOKI POZIOM EDUKACJI, KULTURY I AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW GMINY

PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ:

1. Kontynuowanie i rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. Zabezpieczenie dofinansowania zajęć.
2. Stworzenie i wdrożenie wspólnie w młodzieżą gminną oferty w odpowiedzi na ich potrzeby.
3. Zwiększenie liczby działań animacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych skierowanych do osób starszych, w tym rozwój koła gospodyń wiejskich, klubów, świetlic.
4. Wspieranie grup formalnych i ngo w procesie kultywowania i przekazywania tradycji i obyczajów ludowych, kultywowaniu regionalnych tradycji i obrzędów.
5. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadr edukacji i kultury, wzmocnienie liczebne gminnej kadry specjalistycznej i instruktorskiej.
6. Utrzymanie i rozszerzenie infrastruktury kultury i aktywności społecznej, miejsc spędzania czasu, pracowni, uruchomienie lokalu punktu informacyjnego.
7. Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, społecznej w tym wykorzystanie źródeł finansowania spoza gminy, EFS na m.in.: doposażenie sal w pomoce dydaktyczne, rozwój pomieszczeń specjalistycznych, zakup tablic multimedialnych, wymianę urządzeń multimedialnych, doposażenie NOK i Świetlicy Wiejskiej. Rozwój infrastruktury z wykorzystaniem procesu i programu rewitalizacji budynków gminnych.
8. Zapewnienie kadry specjalistycznej w placówkach edukacyjnych i dostępności ich usług dla dzieci, młodzieży i rodziców.
9. Budowa partnerstw na rzecz rozwoju kultury, edukacji i aktywności społecznej mieszkańców.
10. Edukacja cyfrowa społeczności; minimalizowanie wykluczenia informatycznego mieszkańców.
11. Prowadzenie i udoskonalanie elektronicznego dostępu do biblioteki i innych dóbr w gminie.
12. Promocja atrakcji turystycznych gminy i regionu.
13. Realizacja Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.

CEL IV: ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ GMINY z DOSTĘPEM DO USŁUG

PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ:

1. Utrzymanie dostępu do usług podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej.
2. Zwiększenie kadry medycznej i społecznej świadczącej pomoc w domu pacjentom leżącym, samotnym, niepełnosprawnym.
3. Rozwijanie systemu pomocy osobom chorym i niepełnosprawnym w ich środowisku zamieszkania:
  - a) zwiększenie liczby/miejsc usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i profilaktycznych,
  - b) uruchomienie mobilnego punktu rehabilitacji na terenie gminy (w tym przy udziale środków zewnętrznych).
4. Rozwój usług zdrowotnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców z wykorzystaniem gminnych zasobów (np. promocja właściwego stylu życia w sferach, zdrowia psychicznego, odżywiania się, higieny ciała, sportu i rekreacji).
5. Systemowe i cykliczne badania profilaktyczne dzieci, młodzieży i dorosłych pozwalające monitorować rozwój oraz wcześniej wykryć wady rozwojowe i choroby.
6. Podniesienie świadomości seniorów w zakresie bezpieczeństwa (w tym: działania z Policją na rzecz propagowanie wiedzy dotyczącej rozpowszechnienia wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, korzystanie z praw ochrony konsumenta, kampanie informacyjne, programy prewencyjne).
7. Aktywizacja osób w podeszłym wieku do działań w zakresie skutecznej pomocy sąsiedzkiej pozostałym mieszkańcom najbliższego otoczenia.
8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
  - a) likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
  - b) aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
9. Rozpowszechnianie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi, samotnymi i niepełnosprawnymi.
10. Organizacja wydarzeń, spotkań wielopokoleniowych w ramach dorocznych świąt, obrzędów, tradycji i gminnych imprez integracyjno-kulturalnych.

Po analizie proponowanych kierunków dokonano wyboru najważniejszych z nich do realizacji na lata 2022-2025. Zostały one wskazane w poniższym harmonogramie.

2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII - HARMONOGRAM NA LATA 2022-2025

Nr	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
I CEL: ZRÓWNOWAŻONY, LOKALNY RYNEK PRACY				
1.	Prowadzenie działań służących mobilizowaniu bezrobotnych, a zarazem podopiecznych ośrodka pomocy społecznej, do poszukiwania zatrudnienia i usamodzielniania się.	Liczba osób i rodzaj pomocy	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, PUP, NOK	Budżet gminy, budżet instytucji, środki LGD, MRPIPS, EFS, i inne zewnętrzne
3.	Prowadzenie zróżnicowanych form pomocy adresowanych do bezrobotnego zgodnie z zasadą indywidualizacji procesu pomagania.	Liczba osób i rodzaj pomocy		
6.	Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba rodzin z problemem bezrobocia objętych pomocą		
11.	Praca socjalna służąca pobudzaniu aktywności własnej osoby i rodzin ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych, starszych, bezdomnych w celu zapobiegania pogłębianiu się marginalizacji z powodu ubóstwa.	Liczba rodzin		

II CEL : EFEKTYWNY SYSTEM WSPARCIA OSÓB I RODZIN W GMINIE

Nr.	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZNEĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
2.	Udzielanie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi: a) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, c) realizacja programów stypendialnych	Liczba rodzin/dzieci korzystających ze wsparcia	Urząd Gminy, GOPS, NOK, OSP, organizacje społeczne, Bank Żywności, PKPS, szkoła podstawowa, policja	Budżet gminy, budżety instytucji, PCPR, MRPIPS, środki zewnętrzne
3.	Rozszerzenie form wsparcia rodzin. Wdrożenie gminnego punktu konsultacji i poradnictwa, udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej.	Liczba rodzin korzystających		
6.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi, w tym PKPS/BŻ i parafiami, w zakresie pozyskiwania produktów żywnościowych. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach, rodzin.	Liczba rodzin/dzieci korzystających		
8.	Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.	Wg realizowanych celów		
9.	Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie .	Programu		

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWY DWÓR DO 2033 ROKU

10.	Realizacja Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programów Przeciwdziałania Narkomanii.			
CEL III: WYSOKI POZIOM EDUKACJI, KULTURY I AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ				
Nr	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
1.	Kontynuowanie i rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. Zabezpieczenie dofinansowania zajęć.	Liczba zajęć	Urząd Gminy GKRPA oraz PN NOK, organizacje społeczne, grupy nieformalne, szkoła podstawowa, świetlice	Budżet gminy, budżety instytucji, Środki LGD, MRPIPS, MRR, MKiDN, EFS, EFRR i inne, zewnętrzne
2.	Zwiększenie liczby działań animacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych skierowanych do osób starszych, w tym rozwój koła gospodyń wiejskich, klubów, świetlic.	Liczba działań w tym do osób starszych		
7.	Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, społecznej w tym wykorzystanie źródeł finansowania spoza gminy, EFS na m.in.: doposażenie sal w pomoce dydaktyczne, rozwój pomieszczeń specjalistycznych, zakup tablic multimedialnych, wymianę urządzeń multimedialnych, doposażenie NOK i Świetlicy Wiejskiej. Rozwój infrastruktury z	Liczba zmodernizowanej infrastruktury Wzory aktywności społecznej		

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWY DWÓR DO 2033 ROKU

13.	wykorzystaniem procesu i programu rewitalizacji budynków gminnych. Realizacja Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.	Wg zrealizowanych celów Programu		
CEL IV: ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ GMINY Z DOSTĘM DO USŁUG				
Nr	PROPONOWANE KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
2.	Zwiększenie kadry medycznej i społecznej świadczącej pomoc w domu pacjentom leżącym, samotnym, niepełnosprawnym.	Liczba kadry świadczącej pomoc	Urząd Gminy, NZOZ, GOPS, NOK,OSP, organizacje społeczne, grupy nieformalne ,	Budżet gminy, budżety instytucji, NFZ, MZ, MRPIPS, środki zewnętrzne
6.	Podniesienie świadomości seniorów w zakresie bezpieczeństwa (w tym: działania z Policją na rzecz propagowanie wiedzy dotyczącej rozpowszechnienia wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, korzystanie z praw ochrony konsumenta, kampanie informacyjne, programy prewencyjne).	Liczba wydarzeń/kampanii Wzrost bezpieczeństwa	szkoła podstawowa, Policja	
10.	Organizacja wydarzeń, spotkań wielopokoleniowych w ramach dorocznych świąt, obrzędów, tradycji i gminnych imprez integracyjno-kulturalnych.	Liczba wydarzeń		

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY NOWY DWÓR DO 2033 ROKU

Realizacja strategii może odbywać się równocześnie przy wykorzystywaniu i budowaniu nowych programów celowych, projektów lokalnych w obszarach zdefiniowanych w dokumencie.

3.ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Zarządzanie i monitoring zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian. Elementami skutecznego zarządzania będą przede wszystkim:

- a) Wójt Gminy- odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz wsparcie koordynatora przy realizacji,
- b) Rada Gminy - pełniąca bieżący nadzór nad realizacją,
- c) Koordynator wdrażania Strategii - GOPS w Nowym Dworze , który:
  - gromadzi dokumentację związaną ze strategią,
  - prowadzi monitoring,
  - przedkłada informacje z realizacji Strategii wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności GOPS,
  - dokonuje ewentualnych korekt/aktualizacji harmonogramu minimum raz na cztery lata.

Podmioty realizujące kierunki działania strategicznego i projekty powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach programowych.

SYSTEM AKTUALIZACJI:

Część programowa: cele, kierunki działań, harmonogram będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji raz na cztery lata. Po ewentualnym wprowadzeniu zmian Koordynator przedstawi dokument do aktualizacji komisji i podczas Sesji Rady Gminy. Będzie też zobowiązany dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji.

Niniejszy dokument, po konsultacjach i uchwaleniu przez Radę Gminy powinien być opublikowany na stronie internetowej, a ponadto przekazany uczestnikom procesu planowania oraz wszystkim jednostkom i instytucjom, które zostaną zobowiązane do realizacji strategii.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu ze środków:

- a) własnych zasobów samorządu ,

- b) poprzez organizacje pozarządowe,
- c) poprzez inne instytucje zewnętrzne,
- d) w partnerstwach sektorowych.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej Strategii. Projekty i programy realizowane w ramach Strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

MONITORING

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą roczne dane Oceny Zasobów Pomocy Społecznej. Poza tym bazę tę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i grup środowiskowych, dotyczące realizacji harmonogramu.

Informacja z monitoringu Strategii będzie przedstawiana podczas sesji Rady Gminy przez Koordynatora w ramach sprawozdań rocznych GOPS. Odnosić się będzie do celów, kierunków działania i harmonogramu Strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowy Dwór do 2033 roku ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej w gminie.

ZAKOŃCZENIE

Podczas wdrażania celów i kierunków Strategii ważne będzie zastosowanie przez jej realizatorów ośmiu zasad budowania społeczności lokalnej:

1. Zasady samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi, zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. Zasady przezorności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. Zasady solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. Zasady pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od Państwa.
5. Zasady partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, zaś poszczególne grupy mogły zajmować równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. Zasady samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność, podmiotowość człowieka; realizowana jest poprzez taką organizację życia społecznego, by jednostki i grupy miały zagwarantowane prawo do aktywnego udziału w istniejących już instytucjach społecznych i tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. Zasady dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. Zasady wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.